

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของลูกเสือ และเนตรนารีต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี กับขโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดย จะแยกกล่าวออกเป็น 4 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลูกเสือ เนตรนารีในด้านประวัติความเป็นมาตลอดจนสาระสำคัญของกิจการลูกเสือและเนตรนารี
- ตอนที่ 2 ความหมายของทัศนคติ
- ตอนที่ 3 ขโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
- ตอนที่ 4 งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทัศนคติของลูกเสือและเนตรนารีที่มีต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารี และขโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลูกเสือและเนตรนารี

คณะกรรมการฉลองวันพระบรมราชสมภพครบ 8 รอบและ 100 ปี¹ ได้กล่าวถึงความ เป็นมาของเนตรนารีไว้ว่า เนตรนารีคือเด็กผู้หญิงซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง ตั้งพระราชหฤทัยที่จะอบรมให้เป็นลูกเสือหญิงผู้มีจิตใจเสียสละ และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม เมื่อเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ได้ทรงจัดตั้งกองเสือป่าขึ้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2524 และทรงจัดตั้งกองลูกเสือขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 เพื่ออบรมบ่มนิสัยเด็กผู้ชายให้มีความกล้าหาญ เสียสละ และซื่อสัตย์สุจริต ข่างสังเกตและมีความคล่องแคล่วว่องไว ด้วยวิธีการ

---

¹ คณะกรรมการฉลองวันพระบรมราชสมภพครบ 8 รอบและ 100 ปี, สารานุกรมพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม 1 ก-ข. (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2523)

อบรมที่สนุกสนาน จึงทรงตั้งกองลูกเสือขึ้นรุ่นแรกเรียกว่า "ลูกเสือหลวง" ในโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ซึ่งเป็นโรงเรียนส่วนพระองค์ (ปัจจุบันคือโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย) เมื่อทรงทดลองตั้งกองลูกเสือหลวงขึ้นแล้ว เสนาบดีกระทรวงธรรมการได้ขอพระบรมราชานุญาตจัดตั้งกองลูกเสือขึ้นในโรงเรียนชายอื่น ๆ ของรัฐบาล กิจการลูกเสือจึงเผยแพร่ไปทั่วราชอาณาจักร

ต่อมาได้ทรงพระราชดำริว่าสมควรที่จะจัดให้มีการอบรมบ่มนิสัยผู้หญิงด้วย และทรงดำริเห็นว่า สตรีและเขาวนาชาติไทยก็อาจเป็นกำลังของชาติได้ จึงได้ทรงตั้งกลุ่มสตรีขึ้นเรียกว่า สมาชิกแม่เสือ โดยรับสมัครบรรดาสตรีที่ส่วนมากเป็นบุตรและภรรยาของเสือป่า สมาชิกแม่เสือมีหน้าที่จัดหาเสบียงและเวชภัณฑ์ส่งให้กองเสือป่า ส่วนเขาวนาจีนนั้นมีพระราชดำริที่จะจัดตั้งขึ้นเป็นกองลูกเสือหญิง และได้ทรงคิดนามพระราชทานไว้แล้วว่า "เนตรนารี" ด้วยทรงพระราชดำริว่า เด็กผู้หญิงย่อมมีความสำคัญแก่ครอบครัว ถ้าได้รับการอบรมโดยวิธีของลูกเสือก็จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศได้เป็นอย่างมาก จึงทรงร่างข้อบังคับลักษณะปกครองคณะเนตรนารีขึ้นแต่ยังไม่ทันได้ประกาศเป็นพระราชบัญญัติ ดังที่ หนู่ย โขดิกเสถียร¹ กล่าวไว้ดังนี้

การที่ทรงพระราชดำริที่จะอบรมผู้หญิงและเด็กหญิงให้เป็นลูกเสือขึ้น โรงเรียนกุลสตรีวังหลังซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยมีความสนใจอย่างมาก จึงจัดตั้งกองเนตรนารีของโรงเรียนกุลสตรีวังหลัง และวัฒนาวิทยาลัยขึ้น ในปี 2457 โรงเรียนกุลสตรีวังหลังจัดตั้งกองเนตรนารีขึ้น และให้เราเป็นพวกแรกรับการฝึกหัด ข้าพเจ้ายังจำและรู้สึกความสนุกสนานของเวลานั้น ได้จนบัดนี้ เราช่วยกันขนของและจัดห้องหลับนอน คลอดจนช่วยครัว ทำไม้ม้วนก็ลงมือรับประทานอาหาร สองทุ่มก็เข้านอนกันหมด เข้าเรียนเวลาสามโมงเช้า และเรียนกันตามได้ร่วมไม้วิชาที่เรียนคือ

1. วิชาพฤกษศาสตร์ เป็นวิชาที่เราชอบมาก เพราะได้ลงมือเพาะเมล็ดพืช ผัก ดอกไม้ ынฝรั่ง และหัวหอม

¹หนู่ย โขดิกเสถียร, "เนตรนารีแรก" ใน วังหลังวัฒนา ฉบับที่ระลึกครบ ๑๐ ปี

2. วิชาปฐมพยาบาล หัดช่วยคนเป็นลม วิธีพันผ้าพันแผนและเข้าเฟือก เราจับเด็กชวานามาชำระล้างและพันแผลให้

3. วิธีทำกับข้าว หุงข้าว วิชานี้เป็นงานไปในตัว เพราะเราต้องผลัดเวรกันไปตลาดและทำกับข้าวในเวลาบ่าย ๆ เราต้องเรียนและฝึกซ้อมกฎของเนตรนารี คือพยายามหาความงามในทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนประพฤดิโดยมีความสุขอ่อนโยน อารีอารอบ ต้องพยายามหาความรู้เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมและส่วนตัว อดทนในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เวลาเรียกเข้าประชุม อาจารย์มักจะถูกว่า ไว วิลโล่ หลาย ๆ ครั้ง พวกเราก็รีบวิ่งมาทันที

เมื่อโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ตั้งกองเนตรนารีขึ้นแล้ว กิจการเนตรนารีได้เผยแพร่ไปยังโรงเรียนสตรีอื่น ๆ อีก 4-5 โรงเรียนโดยรวดเร็ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปลัดทูลฉลองกระทรวงธรรมการร่างข้อบังคับการปกครองคณะเนตรนารีขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย สำเนาร่างข้อบังคับลักษณะการปกครองเนตรนารีฉบับนี้กรมพลศึกษาเป็นผู้เก็บรักษาไว้ ในปี พ.ศ. 2470 คณะเนตรนารีได้เข้าร่วมชุมนุมในการชุมนุมลูกเสือแห่งชาติครั้งที่ 1 และได้สวนสนามเฉพาะหน้าพระที่นั่งถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่สวนสราญรมย์ด้วยบุคคลที่เป็นเนตรนารีของโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยครั้งนั้น และมีชีวิตอยู่จนปัจจุบัน อาทิ เช่น หม่อมหลวงสร้อยระย้า ยุคล นางสาวบุญยิ่ง เจริญยิ่ง และนางประเทือง ไฉแสง เป็นต้น ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 แล้ว กิจการลูกเสือ-เนตรนารีค่อย ๆ ลดความสำคัญลงจนกระทั่งได้สูญหายไปมากที่สุด และมีการตั้งองค์การยุวชนกับยุวนารีขึ้นแทนที่ในระหว่างสงครามเอเชียบูรพา ครั้นเมื่อเสร็จมหาสมุทรสงครามแล้ว รัฐบาลในรัชกาลปัจจุบัน ได้กลับเห็นความสำคัญของกิจการลูกเสือขึ้นอีก จึงได้ประกาศพระราชบัญญัติลูกเสือแห่งชาติขึ้นใหม่ แต่มิได้รื้อฟื้นกิจการเนตรนารีขึ้น ครั้นถึง พ.ศ. 2497 หลวงชัชวาลย์ชลธิ หัวหน้ากองลูกเสือกรมพลศึกษา ได้นำข้อบังคับลักษณะการปกครองคณะเนตรนารีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ร่างไว้แต่ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมาให้ท่านผู้หญิงคุณหญิง มาลากุล ณ อยุธยา และขอรับรองให้ฟื้นกิจการเนตรนารีขึ้น

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงร่างข้อบังคับลักษณะปกครองคณะเนตรนารีดังความเบื้องต้นว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภว่า ได้ทรงจัดตั้งการลูกเสือขึ้น เพื่อบำรุงเด็กชายให้ได้รับความฝึกฝน ทั้งส่วนร่างกายและส่วนจิตใจ เพื่อว่าเมื่อเติบโตขึ้นแล้ว จะได้รู้จักหน้าที่ซึ่งผู้ชายไทยทุกคนควรจะประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่ชาติอันเป็นบ้านเกิดเมืองมารดาของตน การลูกเสือก็ได้แพร่หลายออกไปทั่วทุกหัวเมืองมณฑล และปรากฏว่าเด็กชายที่ได้รับการฝึกฝนในทางนี้เป็นผู้มีลักษณะสมควรแก่ที่เป็นพลเมืองอันพึงปรารถนา แต่ทั้งนี้ย่อมเป็นการทำนุบำรุงแต่ส่วนหนึ่งของพลเมืองเท่านั้น มีพระราชประสงค์ที่จะทำนุบำรุงเด็กหญิงด้วย จึงจะเป็นอันว่าได้ทรงทำนุบำรุงพลเมืองทั่วไป และเด็กหญิงเป็นผู้ที่ความเป็นอยู่ของชาติต้องอาศัย นับจำเดิมแต่ประณวียุบาย คือเด็กหญิงเป็นผู้นำทางที่น้อง แม้ที่สุดบางทีก็นำทางบิดาด้วย เมื่อเติบโตขึ้นเป็นสาวก็นำทางชายหนุ่มผู้มาประสม โดยปกติภรรยาสาวซึ่งเป็นผู้ปกครองเรือนย่อมเป็นผู้นำทางสามีหนุ่มไปในทางที่ชอบหรือมิชอบแล้วแต่นิสัยของเขา ความเป็นอยู่ของชายทั้งในส่วนการงานและส่วนด้วยยอมห้องแม่ปรวนไปตาม เมื่อถึงคราวที่น้องเป็นมารดา ก็ย่อมเป็นผู้นำเด็กซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองในสมัยข้างหน้าไปตามที่ได้อบรมไว้ เมื่อความจริงเป็นเช่นนี้จึงทรงพระราชดำริว่า ถึงเวลาแล้วที่ควรจะต้องจัดการฝึกหัดให้หญิงเป็นผู้นำทางไปยังที่ชอบ คือฝึกฝนให้เด็กหญิงเหมาะที่จะเป็นพลเมืองในภายหน้าด้วยการอบรมนิสัยฝึกหัดให้เป็นผู้รู้จักสังเกต รู้จักอยู่ในถ้อยคำผู้ใหญ่ในทางที่ชอบ ตลอดถึงอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมาย และรู้จักรักษาตัวเอง ได้อบรมให้เป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อผู้ใหญ่ของแผ่นดิน ตลอดถึงชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ และให้เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อต่อแก่ผู้อื่น ฝึกสอนในการที่จะทำประโยชน์แก่ตน ฝึกหัดร่างกายให้เจริญได้เต็มที่ และสั่งสอนให้เป็นผู้สามารถปกครองเหย้าเรือนได้ดี และให้รู้จักถนอมกล่อมเกล่าเด็ก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราข้อบังคับลักษณะปกครองไว้

ส่วนข้อบังคับขึ้นนี้ตั้งแต่หมวดที่ 1 จนถึงหมวดที่ 23 รวมเป็นข้อบังคับ 142 ข้อ ใน พ.ศ. 2502 สมาคมสตรีอาสาสมัครแห่งประเทศไทยได้จัดการฝึกขึ้นใหม่ โดยใช้ข้อบังคับลักษณะปกครองคณะเนตรนารีในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นหลัก และได้เสนอขอ

1 สโมสรเนตรนารีเพชรบูรณ์, ข้อบังคับคณะเนตรนารี (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2517), หน้า ข-ค

ให้กรมพลศึกษารับรองกิจการเนตรนาฬิกาเป็นส่วนหนึ่งของลูกเสือแห่งชาติ แต่อธิบดีกรมพลศึกษา
ในขณะนั้นแนะนำให้เรียกว่าเป็นกิจการทดลองไปก่อน โดยสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชร-
รัตนราชสุดา ทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์และทรงอนุญาตให้ใช้ชื่อว่าคณะเนตรนาฬิกาเพชรราชู โรงเรียน
ที่สนใจให้นักเรียนฝึกหัดวิชาเนตรนาฬิกา คือ โรงเรียนศรีอยุธยา โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม โรงเรียน
เรียนสมบุญวิทยา โรงเรียนเทเวศร์วิทยาลัย โรงเรียนสตรีประทีปวิทย์ และโรงเรียนอนุบาล
ปฐมวัย เป็นต้น

เนตรนาฬิกาต้องยึดมั่นในกฎ 10 ประการ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ได้บัญญัติไว้เป็นคัมภีร์เฉพาะว่า "เนตรนาฬิกาวัตร" 10 ประการ ดังนี้คือ¹

1. เนตรนาฬิกาต้องมีเกียรติเป็นที่เชื่อถือได้
2. เนตรนาฬิกามีความซื่อสัตย์สุจริต
3. เนตรนาฬิกาทำหน้าที่ทำตนให้เป็นประโยชน์ และช่วยเหลือเพื่อนผู้อื่น
4. เนตรนาฬิกาเป็นมิตรกับคนทั่วไป และเป็นคู่แข่งนอ้กับเนตรนาฬิกาอื่น
5. เนตรนาฬิกาเป็นผู้มีเมตตากรุณาแก่สัตว์
6. เนตรนาฬิกา มีความสุภาพอ่อนน้อม
7. เนตรนาฬิกาเป็นผู้เชื่อฟังคำสั่ง
8. เนตรนาฬิกาเป็นผู้ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ
9. เนตรนาฬิกาเป็นผู้ขยันขันแข็ง
10. เนตรนาฬิกาเป็นผู้บริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ

อนึ่ง เนตรนาฬิกาต้องถือ "คำปฏิญาณ" 3 ข้อคือ

1. ข้าพเจ้าขอปฏิญาณด้วยเกียรติว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุดต่อชาติ ศาสนา
และพระมหากษัตริย์
2. ข้าพเจ้าจะพยายามช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ
3. ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามกฎของเนตรนาฬิกา

¹ เรื่องเดียวกัน

ในปี พ.ศ. 2519 อันเป็นปีสหัสวรรษสากล คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติได้ประชุมพิจารณาลงมติให้คณะลูกเสือแห่งชาติรับรองกิจการเนตรนารีโดยแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติใน พ.ศ. 2519 สภาลูกเสือแห่งชาติได้รับรองกิจการเนตรนารีเป็นส่วนหนึ่งของกิจการลูกเสือแห่งชาติ¹

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2520 คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติได้พิมพ์ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติขึ้นใหม่ มีข้อบังคับว่าด้วยการปกครองหลักสูตร และวิชาชีพพิเศษเนตรนารี 322 ข้อ โดยระบุให้มีเนตรนารี 4 ประเภท คือ เนตรนารีสำรอง เนตรนารีสามัญ เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่ เนตรนารีวิสามัญ และกำหนดเครื่องแบบเนตรนารีทั้ง 4 ประเภทไว้ด้วย

เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2522 สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดีได้เสด็จพระราชดำเนินประกอบพิธีเปิดสโมสรสถานอย่างเป็นทางการ นายกลโมสร เนตรนารีได้กราบทูลรายงานถึงความ เป็นมาของคณะ เนตรนารีตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และการที่สมาคมสตรีอาสาสมัครแห่งประเทศไทยได้รื้อฟื้นกิจการ เนตรนารีขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยได้เชิญมิตรสหายร่วมก่อตั้งคณะ เนตรนารีสมัยฟื้นฟู สมเด็จพระเจ้าฟ้า เพชรรัตนราชสุดา พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระเมตตา รับ คณะเนตรนารีไว้ในพระอุปถัมภ์โดยได้พระราชทานพระอนุญาตให้ใช้รูปเข็มวชิราวุธ เป็นเครื่องหมาย ของคณะ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้นามว่า คณะเนตรนารีเพชรราชูธ สมเด็จพระภคินี เธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา จึงมีพระราชดำรัสตอบ ความตอนหนึ่งว่า ... กิจการของเนตรนารี คงจะดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและเจริญวัฒนาสถาพรสมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้พระราชทานกำเนิดเนตรนารีอย่างแน่นอน แต่ความเจริญรุ่งเรือง ของกิจการใดก็ตามจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกคน กิจการของเนตรนารีก็ เช่นเดียวกันจำต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจและความสามัคคีจากบรรดาเนตรนารี และผู้บังคับบัญชา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกคน ถ้าท่านทั้งหลายช่วยกันทำงานด้วยศรัทธาโดยเห็นประโยชน์ของประเทศ ชาติอันเป็นที่รักของเราเป็นประการสำคัญ ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าคณะ เนตรนารีจะเป็นประโยชน์แก่บ้าน

¹ สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ, "เรื่องพิจารณารับกิจการเนตรนารี เป็นงานหน่วยหนึ่งในคณะลูกเสือแห่งชาติ," ที่ 1400/2518 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2518

เรื่องได้อย่างมาก หากว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระบรมชนกนาถของข้าพเจ้า ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทด้วยพระภาววิธิต่างใด ก็คงจะโสมนัสที่บรรดาท่านทั้งหลายได้จำเริญ ตามรอยพระยุคลบาท โดยพยายามอบรมเยาวชนาริให้เป็นกุลสตรีของชาติ และให้เป็นผู้สามารถใน กิจการตั้งปวงเช่นเดียวกับกุลบุตร ทั้งนี้ นับว่าท่านทั้งหลายได้ช่วยกันรักษาพระราชพรดกสำคัญส่วน หนึ่งซึ่งพระราชทานแก่ชาติไทยไว้ เป็นอย่างดีที่สุด ...

ในปัจจุบันที่กองการลูกเสือจะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายเนตรนารีประจำอยู่ เพื่อรับลงทะเบียน สมาชิกเนตรนารีจากโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งพระราชอาณาจักร กิจการเนตรนารีโดยพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้รับการรื้อฟื้นขึ้นโดยสมบูรณ์

คณะกรรมการฉลองวันพระบรมราชสมภพครบ ๘ รอบและ 100 ปี¹ ได้กล่าวถึงควาย เป็นมาของลูกเสือไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสถาปนาคณะลูกเสือไทย ขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2454 โดยอนุโลมตามวิธีการที่ลอร์ด เบเดน-เพาเวลล์ (Lord Baden-Powell) ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง Scouting for Boys ในการนี้พระองค์ได้ทรง บัญญัติคำว่าลูกเสือ ให้มีความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Scout ซึ่งคำนี้พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2493 ได้ให้นิยามคำ "ลูกเสือ" ว่า "เด็กที่อยู่ในคณะที่ตั้งขึ้นสำหรับ ให้เป็นพลเมืองดี"

แนวความคิดของลอร์ด เบเดน เพาเวลล์ ผู้ให้กำเนิดการลูกเสือโลก² เพาเวลล์มี ความเห็นว่าการอบรมที่เด็กได้รับจากที่บ้าน ทางโรงเรียนและทางวัดยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ เด็ก เป็นพลเมืองดี ผู้นำที่ มีความรับผิดชอบและสามารถบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมได้ อย่างเต็มที่ จึงได้คิดจัดตั้งการลูกเสือขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กในเรื่องลักษณะนิสัยและสติปัญญา สุขภาพ

¹ คณะกรรมการฉลองวันพระบรมราชสมภพครบ ๘ รอบและ 100 ปี. สารานุกรมพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม 1 ข-อ. (กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์ 2529) หน้า 590

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 591

และพลัง การฝีมือและทักษะตลอดจนหน้าที่พลเมืองและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น

เพาเวลล์สรุปว่า "Scout is, in a word, a school of citizenship through wood craft" ซึ่งมีความหมายว่า การลูกเสือนั่นกล่าวโดยย่อคือโรงเรียนสอนวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยการให้ความรู้ในเชิงพราน (คือความรู้เกี่ยวกับสัตว์และธรรมชาติ)

กำเนิดลูกเสือโลก

เพาเวลล์ได้จัดให้เด็กชายที่เป็นบุตรของผู้มีฐานะดีจำนวน 11 คนไปอยู่ค่ายพักแรมร่วมกับบุตรของกรรมกร 9 คนที่เกาะบราวน์ซี (Brownsea Island) ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของเกาะอังกฤษเป็นเวลา 9 คืน คือระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม - 9 สิงหาคม ค.ศ. 1907 (พ.ศ. 2450) ในระหว่างการอยู่ค่ายพักแรม เพาเวลล์ได้ฝึกอบรมการช่วยเหลือตนเอง การบริหาร และเรียนวิชาลูกเสือ เช่น การผูกเงื่อน ว่ายน้ำ เดินทางไกล สะกดรอย ร้องเพลงและการเล่นเกม ต่าง ๆ และผลที่เพาเวลล์ประเมินได้จากการนำเด็กไปอยู่ค่ายพักแรมในครั้งนั้นคือ

1. การฝึกอบรมเด็กโดยแบ่งออกเป็นหมู่ แต่ละหมู่มีนายหมู่เป็นหัวหน้ากับให้แต่ละหมู่เป็นหน่วยในการทำงาน และในการแข่งขันนั้นได้ผลดีมาก ซึ่งแสดงว่าระบบหมู่เป็นวิธีการที่ถูกต้องในการฝึกอบรมเด็ก

2. เด็กทุกคนไม่ว่าจะมาจากครอบครัวที่มีฐานะ เช่นไร ต่างชอบการอยู่ค่ายพักแรมและกิจกรรมกลางแจ้ง

3. วิธีที่ได้ผลดีที่สุดในการศึกษาวิชาลูกเสือ คือการปฏิบัติจริงและโดยการเล่นเกม

4. การมอบหมายงานให้เด็กทำโดยเชื่อในเกียรติของเด็ก ปรากฏว่าเด็กพยายามทำงานนั้นอย่างดีที่สุด

วงการลูกเสือทั่วโลกถือกันว่าการลูกเสือโลกได้เกิดขึ้นแล้วในปี พ.ศ. 2450 ต่อมาในปี พ.ศ. 2451 เพาเวลล์ได้เรียบเรียงและจัดพิมพ์หนังสือ Scouting for Boys ซึ่งทำให้เด็กและผู้ใหญ่ในประเทศอังกฤษสนใจในกิจการลูกเสือเป็นจำนวนมาก ทั้งยังเป็นผลให้กิจการลูกเสือเริ่มขยายตัวไปยังประเทศต่าง ๆ อาทิเช่น แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย ซีลีเซียอเมริกา และไทย

การลูกเสือไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสถาปนาลูกเสือไทยขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราข้อบังคับคณะลูกเสือและจัดตั้งสภากรรมการกลางจัดการลูกเสือแห่งชาติขึ้น พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งสภานายกและโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ซึ่งขณะนั้นดำรงพระอิสริยยศเป็นกรมพระ เป็นผู้ตรวจการใหญ่และอุปนายก ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้กราบถวายบังคมลาพักราชการ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ย.ร.ว.เปีย มาลากุล) เสนาบดีกระทรวงธรรมการ เป็นอุปนายก แต่ในปีนั้นเองเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดีป่วยหนัก ลาออกจากราชการ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาไพศาลศิลปศาสตร์ (จีน ศยามานนท์) ปลัดทูลฉลอง กระทรวงธรรมการดำรงตำแหน่งอุปนายกสืบต่อมาจนสิ้นรัชกาล

กองลูกเสือกองแรกได้จัดตั้งขึ้นที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง เป็นกองลูกเสือในพระองค์ เรียกว่า กองลูกเสือกรุงเทพฯ ที่ 1 ต่อมาการลูกเสือได้แพร่หลายไปทั่วประเทศโดยใช้โรงเรียนชายเป็นหลักในการจัดตั้งกองลูกเสือ ส่งเสริมให้นักเรียนสมัครเป็นลูกเสือ ให้ครูเป็นผู้กำกับ รองผู้กำกับลูกเสือ ธรรมการมณฑลเป็นผู้ตรวจการลูกเสือประจำมณฑล และธรรมการจังหวัด ธรรมการอำเภอเป็นผู้ตรวจการลูกเสือประจำจังหวัด และประจำอำเภอตามลำดับ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคติพจน์ให้แก่คณะลูกเสือว่า "เสียชีพอย่าเสียสัตย์" และพระองค์ได้อบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือด้วยพระองค์เอง นอกจากนี้พระองค์ยังแสดงคุณค่าการงานเป็นลูกเสือในพระราชนิพนธ์มโหฬารชุดร้อยแก้วภาษาไทย ที่ทรงพระราชนิพนธ์จากจินตนาการของพระองค์ 2 เรื่อง คือ เรื่องความดีมีไชย และหัวใจนักกรม ส่วนเหตุการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับกิจการลูกเสือในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมี อาทิ เช่น พ.ศ. 2457 พระราชทานเหรียญราชูปถัมภ์ให้แก่ลูกเสือโทฝ่าย บุญเลี้ยง ซึ่งต่อมาได้รับราชการเป็นครู และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนวรศาสน์ดรุณกิจ

พ.ศ. 2458 ตั้งโรงเรียนผู้กำกับลูกเสือในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ สมุทรเสีป่า จังหวัดพระนคร กำหนดเวลาเรียน 2 เดือนเต็ม คือตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 31 ธันวาคม โรงเรียนเปิดทำการอยู่ได้ 4 ปีก็เลิกกันไป

พ.ศ. 2463 ส่งนักเรียนไทยที่เคยเป็นลูกเสือและกำลังศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ เป็นผู้แทนคณะลูกเสือไทยไปร่วมการประชุมลูกเสือโลกครั้งที่ 1 ณ กรุงลอนดอน

พ.ศ. 2465 คณะลูกเสือไทยเข้าสมัครเป็นสมาชิกของสภชาลลูกเสือโลกกลุ่มแรกซึ่งมีรวมทั้งสิ้น 31 ประเทศ และถือว่าเป็นสมาชิกผู้ริเริ่มในการจัดตั้งองค์การลูกเสือโลก

พ.ศ. 2467 ส่งนักเรียนไทยที่เคยเป็นลูกเสือและกำลังอยู่ในประเทศอังกฤษไปร่วมการประชุมลูกเสือโลกครั้งที่ 2 ณ ประเทศเดนมาร์ค

การลูกเสือไทยหลังรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน

แม้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้สวรรคตแล้ว แต่กิจการอันเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนไทยที่พระองค์ได้ทรงก่อตั้งก็ยังคงได้รับการส่งเสริมสนับสนุนต่อมา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงดำรงแน่งสถานายก สภากรรมการกลางมีการจัดการชุมนุมลูกเสือแห่งชาติครั้งแรก ณ พระราชอุทยานสราญรมย์ ตั้งโรงเรียนผู้กำกับลูกเสือขึ้นใหม่ ณ พระตำหนักพระรามราชินีเวศน์ จังหวัดเพชรบุรี แต่โรงเรียนนี้ล้มเลิกไปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 นอกจากนั้นไทยยังได้ส่งคณะลูกเสือไทยไปเยือนประเทศญี่ปุ่นภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วได้จัดตั้งการกองลูกเสือ สังกัดกรมพลศึกษาและส่งผู้แทนไปร่วมการประชุมลูกเสือโลก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลได้มีการตั้งกองลูกเสือสมุทรเสนา ประกาศใช้ตราคณะลูกเสือแห่งชาติ และกฎลูกเสือ 10 ข้อ ประกาศใช้พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2482 กำหนดให้มีสภากรรมการกลางจัดการลูกเสือแห่งชาติ มีพระราชบัญญัติให้ทรัพย์สินของเสีป่าตกเป็นของคณะลูกเสือแห่งชาติทั้งยังได้ส่งผู้แทนไปร่วมการประชุมลูกเสือโลกอีกเช่นกัน

ใน พ.ศ. 2486 ได้มีพระราชบัญญัติชุมชนแห่งชาติ จัดตั้งองค์การชุมชนแห่งชาติขึ้น โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็นหน่วยลูกเสือและหน่วยยุวชนทหาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองผู้บัญชาการเกี่ยวกับลูกเสือ บรรดาทรัพย์สินของคณะลูกเสือให้ตกเป็นขององค์การชุมชนแห่งชาติ ในการนี้มีการจัดตั้งหน่วยยุวชนทหารซึ่งมีการฝึกการใช้อาวุธแบบทหาร และได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งแรงจากรัฐบาลในสมัยนั้น ส่วนกิจการของลูกเสือยังคงดำเนินการอยู่

ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงพระราชทานบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติชุมชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2486 และได้ประกาศพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2490 และ พ.ศ. 2507 จัดตั้งกองลูกเสือสำรองขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2501 ดำเนินการสร้างค่ายลูกเสือวชิราวุธ จัดตั้งกองลูกเสือวิสามัญกองแรกในประเทศไทย จัดการประชุมลูกเสือแห่งชาติและส่งลูกเสือไปร่วมการประชุมลูกเสือโลก และร่วมประชุมสมัชชาลูกเสือภาคเอเชียแปซิฟิกทุกครั้งที่มีการประชุม มีการฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือในระดับต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และได้ปรับปรุงแนวการฝึกอบรม ให้สอดคล้องกับวิธีการและแนวปฏิบัติของคณะลูกเสือโลกด้วย ทั้งยังได้มีการนำวิธีการของลูกเสือมาใช้ในการฝึกอบรมชาวบ้านให้เป็นพลเมืองดี มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และให้สามารถแก้ไขปัญหาสังคมในบ้านเมืองได้ จึงทำให้เกิดกิจการลูกเสือชาวบ้านขึ้นในปี พ.ศ. 2514

สาระสำคัญของการลูกเสือ

อภัย จันทวิมล¹ กล่าวไว้ในหนังสือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการลูกเสือ พอสรุปได้โดยแยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการลูกเสือ
2. ค่าปฏิบัติและกฎของลูกเสือ
3. แนวการฝึกอบรมลูกเสือ

¹ อภัย จันทวิมล "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการลูกเสือ" คู่มือเจ้าหน้าที่ลูกเสือ

1. วัตถุประสงค์ของการลูกเสือ คือตามบทบัญญัติแห่งธรรมนูญของสมาชิกลูกเสือโลก คือมุ่งพัฒนาเด็กชาย คนรุ่นหนุ่มและคนหนุ่มให้เป็นพลเมืองดี โดย

- ก. การฝึกอบรมบ่มนิสัย
- ข. ฝึกอบรมให้มีนิสัยในการสังเกต ระเบียบวินัยและการพึ่งตนเอง
- ค. อบรมให้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ชื่อสัตย์สุจริตและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ง. สอนให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ และให้รู้จักทำการฝีมือเพื่อประโยชน์ของตนเอง
- จ. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาในทางกาย จิตใจ และศีลธรรม

คณะลูกเสือไทยได้ถือเอาบทบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นเป็นหลัก และในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2507 ได้มีบทบัญญัติไว้ดังนี้¹

"คณะลูกเสือแห่งชาติมีวัตถุประสงค์ เพื่อฝึกอบรมบ่มนิสัยลูกเสือให้เป็นพลเมืองดีตามจารีตประเพณีบ้านเมืองและอุดมคติดังต่อไปนี้

1. ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง
2. ให้ชื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4. ให้รู้จักทำการฝีมือ
5. ให้มีการพัฒนาในทางกาย จิตใจ และศีลธรรม

ทั้งนี้ ไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิการเมืองใด ๆ

ตุลาคม ๑๙๖๑ ก.พ.พ.ว.

ข้อที่พึงสังเกตคือ การลูกเสือเป็นการเสริมการฝึกอบรมที่เด็กได้รับจากที่บ้าน ทางโรงเรียนและวัด และการลูกเสือคือโรงเรียนสอนวิชาหน้าที่พลเมือง สอนความรู้เกี่ยวกับสัตว์และธรรมชาติ วิชาลูกเสือจะสร้างสุขภาพของเด็กแต่ละคนโดยการพัฒนาในเรื่องนิสัยใจคอและสติปัญญา สุขภาพและพลัง การฝีมือและทักษะ ตลอดจนการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ในส่วนที่

¹พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2507, พิมพ์ครั้งที่ 4 (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509)

เกี่ยวกับชาติบ้านเมือง ความมุ่งหมายของการลูกเสือมีเพียงเพื่อจะทำให้เด็กรุ่นหลังเป็นพลเมืองดี ซึ่งความดีของลูกเสือ พลเมืองดีคือบุคคลที่มีเกียรติเชื่อถือได้ มีระเบียบวินัย สามารถบังคับใจตนเอง สามารถพึ่งตนเอง และสามารถที่จะช่วยเหลือชุมชนและบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ส่วนในทางปฏิบัติหลักสำคัญของการฝึกอบรมลูกเสือประการหนึ่งคือผู้กำกับลูกเสือต้องมีความมุ่งหมายมิใช่เพียงช่วยเหลือเด็กที่เฉลียวฉลาด แต่มุ่งให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่เด็กที่ไม่ค่อยเฉลียวฉลาดด้วย เพราะการลูกเสือต้องการให้เด็กที่ไม่ค่อยเฉลียวฉลาดนั้นได้รับความสนุกสนานจากชีวิต และในเวลาเดียวกันให้ได้รับประโยชน์และโอกาสบางอย่างที่เด็กซึ่งเคราะห์ดีกว่าได้รับ ทั้งนี้เพื่อว่าอย่างน้อยที่สุดเด็กที่ไม่ค่อยเฉลียวฉลาดนั้นจะได้มีโอกาสพอสมควรในชีวิต

การลูกเสือแตกต่างจากองค์การเยาวชนอื่นในข้อที่ว่า การลูกเสือมุ่งหมายฝึกอบรมเด็กอายุตั้งแต่ ๖ ปี จนกระทั่งเด็กนั้นเติบโตเป็นชายหนุ่มคืออายุระหว่าง 23-25 ปี การลูกเสือจึงมีแผนการฝึกอบรมที่ต่อเนื่องกันและสูงขึ้นตามลำดับ เพื่อให้เหมาะสมกับวัยและความเจริญก้าวหน้าของเด็ก

2. คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ ลูกเสือไทยจะต้องปฏิบัติตามกฎและคำปฏิญาณซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1.1 คำปฏิญาณของลูกเสือสำรอง มีดังนี้

ข้าสัญญาว่า

- ข้อ 1. ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ข้อ 2. ข้าจะยึดมั่นในกฎของลูกเสือสำรอง และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นทุกวัน

2.1.2 กฎของลูกเสือสำรอง

- ข้อ 1. ลูกเสือสำรองทำตามลูกเสือรุ่นที่
- ข้อ 2. ลูกเสือสำรองไม่ทำตามใจตนเอง
- ข้อ 3. คำปฏิญาณและกฎของลูกเสืออื่น ตลอดจนผู้บังคับบัญชาลูกเสือ

2.2.1 คำปฏิญาณของลูกเสือไทย มีดังนี้

ด้วยเกียรติของข้า ข้าสัญญาว่า

- ข้อ 1. ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ข้อ 2. ข้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ
- ข้อ 3. ข้าจะปฏิบัติตามกฎหมายของลูกเสือ

2.2.2 กฎของลูกเสือ

- ข้อ 1. ลูกเสือนี้อีกยารดีเชื่อถือได้
- ข้อ 2. ลูกเสือนี้อีกยารจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ
ชื่อตรงต่อผู้มีพระคุณ
- ข้อ 3. ลูกเสือนี้อีกยารหน้าทีกระทำคนให้เป็นประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่น
- ข้อ 4. ลูกเสือ เป็นมิตรของคนทุกคน และเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก
- ข้อ 5. ลูกเสือ เป็นผู้สุภาพเรียบร้อย
- ข้อ 6. ลูกเสือนี้อีกยารเมตตากรรณาต่อสัตว์
- ข้อ 7. ลูกเสือ เชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา และผู้บังคับบัญชาด้วยความ
เคารพ
- ข้อ 8. ลูกเสือนี้อีกยารใจร่าเริงและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก
- ข้อ 9. ลูกเสือ เป็นผู้มัธยัสถ์
- ข้อ 10. ลูกเสือประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ¹

กฎของลูกเสือของบางประเทศไม่เหมือนกับที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญของสมาชิกลูกเสือโลก เช่นของคณะลูกเสืออังกฤษมีกฎ 7 ข้อ ของคณะลูกเสืออเมริกันมี 12 ข้อ แต่หลักการที่สำคัญ ๆ คงเหมือนหรือคล้ายคลึงกับที่ตราไว้ในธรรมนูญของสมาชิกลูกเสือโลก ซึ่งเจ้าหน้าที่ลูกเสือทุกคน

---

¹ สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ, ข้อบังคับลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครองหลักสูตรและวิชาลูกเสือ พ.ศ. 2509 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา , 2520)

จะต้องจดจำคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือสำรองและของลูกเสืออินคาตามที่คณะลูกเสือแห่งชาติกำหนดไว้ให้ได้ทุกตัวอักษร ก็จะต้องพยายามปฏิบัติตามคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือในชีวิตประจำวันอย่างดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ทั้งนี้เพราะคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เป็นหลักสำคัญของการลูกเสือ และอาจเปรียบได้เสมือนเป็นศีลของลูกเสือ ซึ่งเจ้าหน้าที่ลูกเสือพึงปฏิบัติตามเพื่อเป็นตัวอย่างอันดีแก่เด็กที่เป็นลูกเสือ และในระหว่างการอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือทุกครั้งจะมีการประกาศว่า กฎของลูกเสือคือกฎของค่ายนี้ ซึ่งนับว่าเป็นที่ยอมรับกันในวงการลูกเสือทั่วโลก

3. แนวการศึกษาอบรมลูกเสือ ในการวางแผนศึกษาอบรมลูกเสือ จะต้องคำนึงถึงตัวเด็ก และความต้องการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งอภัย จันทวิมล¹ ได้กล่าวถึงความต้องการของเด็กไว้ดังนี้

1. ผจญภัย (Adventure) ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ที่ตื่นเต้นและไม่คาดหมายมาก่อน
2. ได้เพื่อน (Comradeship) ได้แก่ การที่มีเด็กอื่นเป็นเพื่อน
3. ได้เพื่อนธาร (The Outdoor World) ได้แก่ โลกภายนอกประกอบด้วยป่า เขา ลำธาร ทุ่งนา
4. การสนุก (Good Fun) ได้แก่ ความสนุกสนานในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ
5. สุขชม (A feeling of achievement) ได้แก่ ความรู้สึกภูมิใจในการที่ตนได้ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดจนประสบความสำเร็จ

ดังนั้นจึงได้อาความต้องการและสิ่งที่เด็กทั้งหลายชอบกระทำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนการศึกษาอบรมลูกเสือ ซึ่งมีผู้ใหญ่เป็นผู้ให้คำแนะนำและมีวิธีการศึกษาอบรมที่สนุกสนานดึงดูดใจเด็ก และมีระดับค่อย ๆ สูงขึ้นตามลำดับเพื่อให้เหมาะสมกับจิตใจและวัยของเด็กที่กำลังเติบโต

แนวการศึกษาอบรมลูกเสือซึ่งบัญญัติไว้ในข้อ 2 แห่งธรรมนูญของสภชาลูกเสือโลกมีดังนี้

1. ให้เด็กเข้าเป็นสมาชิกของคณะลูกเสือ ด้วยความสมัครใจโดยมีผู้ใหญ่เป็นผู้นำและจัดให้มีการปกครองตนเองเพิ่มขึ้นโดยลำดับตามสมควรแก่วัย

¹ อภัย จันทวิมล "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการลูกเสือ" หน้า 9.

2. เปิดให้ลูกเสือมีกิจกรรมและประสบความสำเร็จในการทำงานที่ถูกใจเชิงอง ๆ โดยพยายามจัดให้ปฏิบัติในทีกลางแจ้งเป็นส่วนไทย
3. ให้ลูกเสือมีโอกาสบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น
4. ให้ลูกเสือมีความรับผิดชอบสำหรับตนเองและผู้อื่นเพิ่มขึ้นตามลำดับ เพื่อให้เกิดสมรรถภาพ ความเชื่อมั่นในตนเอง นิสยที่คิด เชื่อถือได้ กับมีความสามารถทั้งในการร่วมมือ และในการเป็นผู้นำ

ในทางปฏิบัติอาจสรุปได้ว่า แนวการฝึกอบรมลูกเสือมีหลักสำคัญอยู่ ๑ ประการ ดังนี้

1. เครื่องแบบลูกเสือ ผู้กำกับพึงสอนให้ลูกเสือเข้าใจว่า เครื่องแบบลูกเสือเป็นเครื่องแบบที่มีเกียรติ เป็นที่รู้จักกันทั่วโลก และเป็นเครื่องหมายแห่งความดี ดังนั้น ลูกเสือจะต้องพิถีพิถันในการแต่งเครื่องแบบลูกเสือที่ถูกต้องและสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ กับทั้งต้องประพฤติตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกเสือเพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงของตน และของคณะลูกเสือแห่งชาติ ส่วนเจ้าหน้าที่ลูกเสือทุกคนก็ควรแต่งเครื่องแบบลูกเสือในโอกาสอันควร และถือว่า เครื่องแบบลูกเสือเป็นเครื่องหมายแห่งความเสียสละในการที่ตนได้มีบทบาทในการฝึกอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดี
2. คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ ผู้กำกับพึงหมั่นฝึกอบรมให้เด็กเข้าใจและปฏิบัติตามคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสืออยู่เสมอโดยเฉพาะในเรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความเป็นพี่น้องของลูกเสือทั่วโลก และการกระทำความดีต่าง ๆ โดยเน้นให้เห็นว่าผู้เป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องเป็นผู้กระทำความดี และมีใจเป็นคนดี โดยอยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไร
3. การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น นายเกรียง กวีธิดา¹ กรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติได้บรรยายเรื่องการบำเพ็ญประโยชน์ของลูกเสือในที่ประชุมสภาลูกเสือแห่งชาติครั้งที่ ๕ ปี 2512 ไว้อย่างแจ่มแจ้ง และอาจสรุปได้ดังนี้

¹ เกรียง กวีธิดา อ่างถึงใน อภัย จันทวิมล, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการลูกเสือ

รากฐานของคตินิยมของลูกเสือทั้ง 4 ประเภทเกี่ยวข้องกับอุดมคติของลูกเสือในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นกล่าวคือ

คตินิยมของลูกเสือสำรองที่ว่า "ทำดีที่สุด" หมายความว่า การทำเพื่อคนอื่น หรือเพื่อส่วนรวม เป็นการกระทำที่ดีที่สุด

คตินิยมของลูกเสือสามัญที่ว่า "จงเตรียมพร้อม" นั้นคือพร้อมที่จะทำความดีเพื่อสร้างความพร้อมเพื่อส่วนรวม

คตินิยมของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ที่ว่า "มองไกล" นั้นคือมองให้เห็นเหตุผลมองให้เห็นคนอื่น มองให้เห็นส่วนรวม และมีใจมองแต่ตัวเองหรือผลประโยชน์ของตัวเอง

คตินิยมของลูกเสือวิสามัญที่ว่า "บริการ" นั้นคือการให้ความช่วยเหลือ คือให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น แก่ส่วนรวม

นอกจากนี้ในคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือก็ได้ระบุถึงเรื่องการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยถือว่าสำคัญมาก แหล่งหรือโอกาสที่ลูกเสือจะบำเพ็ญประโยชน์นั้นควรเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กก่อนแล้วขยายให้กว้างขวางออกไปตามวัยและความสามารถของเด็ก กล่าวคือ

ก. บ้านของลูกเสือ ควรส่งเสริมให้เด็กมาทำงานในบ้าน หรือบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว เป็นการเพาะนิสัยที่ดีแก่เด็ก

ข. โรงเรียนหรือที่ตั้งกองลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือควรส่งเสริมให้เด็กได้ทำงานเป็นประโยชน์ต่อเพื่อน ๆ ต่อห้องเรียน ต่อโรงเรียนให้มากที่สุด โดยสอนให้ลูกเสือตระหนักว่างานเป็นสิ่งที่มิได้เกียรติ งานเท่านั้นเครื่องวัดคุณค่าของคน

ค. บริเวณใกล้ชิดกับโรงเรียนหรือที่ตั้งกองลูกเสือ เช่นวัดหรือสถานที่ตั้งทางศาสนาที่โรงเรียน หรือกองลูกเสือตั้งอยู่ ควรถือเป็นกิจวัตรให้ลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์ โดยเฉพาะในความสะอาด ความสวยงาม ควรให้เด็กทำการเป็นประจำ

เรื่องการบำเพ็ญประโยชน์ในบ้าน บำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสถานที่ใกล้เคียงทั้ง 3 ประการนี้ เพียงเป็นงานเริ่มต้นสำหรับการบำเพ็ญประโยชน์ของลูกเสือ ต้องสอนให้ฝึกหัดลูกเสือให้ทำในแหล่งเหล่านี้เป็นกิจวัตรเสียก่อน แล้วจึงค่อย ๆ คิดก้าวไปบำเพ็ญ

ประโยชน์อย่างอื่นที่ไกลออกไปอีก

ง. งานสาธารณะ งานส่วนรวม หรืองานในหน้าที่พลเมือง ควรเริ่มด้วยการสอนให้เด็กเข้าใจว่า ลูกเสือต้องเป็นพลเมืองดี และหน้าที่ของพลเมืองคืออย่างหนึ่งคือการปฏิบัติตามกฎหมาย และปฏิบัติหน้าที่ของตนทางศีลธรรมและวัฒนธรรม

ในวันบำเพ็ญประโยชน์ของลูกเสือ ควรมีการประสานงานกับชุมชนหรือองค์การในท้องถิ่น วางโครงการปฏิบัติงานบำเพ็ญประโยชน์ของลูกเสือ มีการเตรียมงานและปฏิบัติงานในวันนั้นอย่างจริงจังและทำดีที่สุด งานส่วนรวมที่ลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์และได้รับการยกย่องจากประชาชนโดยทั่วไป คือการควบคุมการจราจร การช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์กรรมในกรณีที่เกิดสาธารณภัย เช่น อัคคีภัย วาตภัยและอุทกภัย เป็นต้น

จ. การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ การลูกเสือมิใช่เพียงสอบทางทฤษฎี ให้ลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น แต่ยังมีการฝึกอบรมให้ลูกเสือมีทักษะในการให้บริการด้วย โดยเพิ่มหลักเกณฑ์และความรู้ให้สูงขึ้นตามวัยของเด็ก เช่น สำหรับลูกเสือสำรอง มีวิชาปฐมพยาบาลเป็นวิชาพิเศษตามข้อบังคับข้อ 160 สำหรับลูกเสือสามัญ มีวิชาช่วยผู้ประสบภัยเบื้องต้นตามข้อบังคับข้อ 183 และวิชาปฐมพยาบาลตามข้อบังคับข้อ 184 ส่วนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่มีวิชาช่วยผู้ประสบภัยตามข้อบังคับข้อ 225 และวิชาพยาบาลตามข้อบังคับข้อ 226/

4. วิธีฝึกอบรม 5 ชั้น กุญแจสำหรับการศึกษาที่ได้ผลดี มิใช่อยู่ที่การสอนเด็กแต่อยู่ที่นำให้เด็กรู้จักเรียนด้วยตนเอง การฝึกอบรมลูกเสือถ้าจะให้ประสบผลสำเร็จอย่างเต็มที่จะต้องให้ก้าวหน้าอยู่เสมอและให้ผ่านขั้นต่าง ๆ ตามลำดับคือลูกเสือสำรอง ลูกเสือสามัญ ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่และลูกเสือวิสามัญ

สิ่งจำเป็นประการแรกในการฝึกอบรมเด็ก คือผู้สอนจะต้องมองดูการฝึกอบรมในแง่ของเด็กแล้วสอนวิชาต่าง ๆ ดังที่เด็กอยากจะเรียนรู้และให้เด็กสอนตนเองโดยผู้สอนไม่ต้องเกี่ยวข้อง ศึกษาศาสตร์วิชาการศึกษาให้แก่เขา

การสอนแบบบรรยายจะทำให้เด็กรู้สึกเบื่อหน่ายภายในระยะเวลาสั้น ดังนั้น ผู้สอนจึงสมควรคิดล่วงหน้าแต่ละวันว่าจะต้องการพูดเรื่องอะไรแล้วจึงนำเรื่องนั้นออกมาสอนทีละน้อย

ตามโอกาสโดยไม่พูดอย่างยืดยาวในคราวเดียว การแสดงในทางปฏิบัติและการฝึกหัดทำจริง บ่อย ๆ ควรจะแทรกเข้าไปในระหว่างคำบรรยาย เพื่อคุมความตั้งใจของเด็กและให้เด็กเข้าใจ ในทฤษฎีที่สอนอย่างแท้จริง ซึ่งวิธีการฝึกอบรมลูกเสืออาจแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้คือ

- การเตรียม (Preparation) มีแผนกำหนดงานและอุปกรณ์พร้อม
- การแสดง (Demonstration) แสดงให้เห็นการกระทำและผลที่ได้รับ
- การอธิบาย (Explanation) บอกว่าทำอะไรอย่างไรโดยพิสดาร
- การลอกแบบ (Imitation) ศึกษาลงมือทำสำหรับตนเอง
- การซักถาม (Interrogation) ผู้สอนถามเด็กหรือให้เด็กถาม

ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า การฝึกอบรมลูกเสือ สอดคล้องกับแนวการสอนแผนใหม่ที่ ให้ความสำคัญเรียนโดยการกระทำ Learning by doing.

5. ระบบหมู่ The Patrol System ในการฝึกอบรมลูกเสือ มีการแบ่งลูกเสือออกเป็นกอง แต่ละกองแบ่งออกเป็นหมู่ หมู่ลูกเสือเป็นหน่วยสำคัญในการดำเนินงานของลูกเสือ ไม่ว่าจะเป็น สำหรับการทำงานหรือการเล่น และไม่ว่าจะเป็น เรื่องวินัยหรือหน้าที่

ก้าวหนึ่งที่มีคุณค่าในการฝึกนิสัยใจคอ คือการอบรมความรับผิดชอบให้แก่บุคคล เรื่องนี้ทำได้โดยทันทีโดยการแต่งตั้งนายหมู่และรองนายหมู่ให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับบัญชาหมู่ของเขา ซึ่งเป็นเรื่องของนายหมู่ที่จะต้องควบคุม และพัฒนาคุณลักษณะของลูกหมู่ของเขาแต่ละคนโดยมีรองนายหมู่เป็นผู้ช่วย ในชั้นลูกเสือสำรอง ลูกเสือสำรองทั้งกองมักจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน การแบ่งลูกเสือสำรองออกเป็นหมู่ ๆ ละ 6 คนนั้นก็เพื่อความสะดวกและเพื่อให้ นายหมู่ลูกเสือได้ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น

- ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกายของลูกเสือในหมู่ของตน ก่อนที่ผู้กำกับลูกเสือจะมาตรวจ
- ดูแลรักษาและเก็บอุปกรณ์ของหมู่
- เป็นผู้นำของหมู่ในการเล่นเกมส์และแข่งขันต่าง ๆ อย่างว่องไวและด้วยความกระตือรือร้น

- ช่วยเหลือในการทบทวนวิชาต่าง ๆ ความหลักสูตรลูกเสือสำรอง

ในชั้นลูกเสือวิสามัญ ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่และลูกเสือวิสามัญ นายหมู่จะมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในการดำเนินงานตาม ระบบหมู่ เรื่อง "เชื่อใจเด็ก" Trust of the boy คือมอบหมายงานและหน้าที่ให้เด็กทำ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ได้ผลและเป็นที่ยอมรับแก่ลูกเสือในชั้นต้น ลูกเสือจะเรียนรู้ในการตามผู้นำคือนายหมู่ และในระยะต่อมาเมื่อเขาได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายหมู่ เขาจะได้เรียนรู้ในการเป็นผู้นำ อาจกล่าวได้ว่าวิธีการของลูกเสือได้ผลิตผู้นำในงานสายต่าง ๆ ซึ่งยอมรับด้วยความยินดีว่าความสำเร็จในการทำงานของเขานั้นสืบเนื่องมาจากความรู้ที่เขาได้รับจากระบบหมู่ของลูกเสือ ผู้กำกับลูกเสือทำหน้าที่ฝึกอบรมลูกเสือเพื่อให้นายหมู่ไปฝึกอบรมลูกเสือในหมู่ของคนอีกคนหนึ่ง นายหมู่มีหน้าที่วางแผนปฏิบัติกิจกรรมของหมู่ตั้งการไปอยู่ค่ายพักแรม โดยมีรองนายหมู่เป็นผู้ช่วย และผู้กำกับลูกเสือ เป็นผู้ให้คำแนะนำ นอกจากนี้ผู้กำกับและนายหมู่ยังมาประชุมพร้อมกันเป็นครั้งคราว ในที่ประชุมนายหมู่ (Court of Honour) ที่ประชุมนี้มีหน้าที่รับผิดชอบหลายอย่าง กล่าวคือ จะต้องรับผิดชอบในการรักษาเกียรติของลูกเสือของตน ก็จะต้องพิจารณาแผนปฏิบัติงานและกิจกรรมต่าง ๆ แต่หน้าที่สำคัญของที่ประชุมนายหมู่คือ การดูแลรักษามาตรฐาน ความประพฤติ และการปฏิบัติงานของลูกเสือในหมู่ของตน

6. ระบบเครื่องหมาย The Badge System ลูกเสือทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมตามวิธีการของลูกเสือ และเมื่อผ่านการทดสอบตามที่กำหนดไว้ จะได้รับเครื่องหมายซึ่งจะนำมาติดต่อกับเครื่องแบบ เป็นการเชิดชูเกียรติและแสดงสมรรถภาพของตนส่วนหนึ่ง ซึ่งเด็กส่วนมากจะรู้สึกพอใจและภูมิใจ ตัวอย่างเช่น ลูกเสือสำรองจะได้รับเครื่องหมายคือดาวดวงที่ 1 และที่ 2 สำหรับติดกับเครื่องแบบในเมื่อคนสอบได้ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ส่วนลูกเสือสามัญก็มีเครื่องหมายลูกเสือโต ลูกเสือเอก นอกจากนี้ยังมีเครื่องหมายวิชาพิเศษซึ่งลูกเสืออาจเลือกเรียนเรื่องที่สนใจ ซึ่งเครื่องหมายวิชาพิเศษนี้มีมากมาย และอาจเรียกได้อีกตามความเหมาะสม เช่น เครื่องหมายวิชาพิเศษสำหรับลูกเสือสำรองก็มีวิชาสังเกต และจำ วิชาทำสวน วิชาสะสม วิชาการบินเต็ง วิชาขับขีจักรยานสองล้อ วิชาว่าหน้าและปฐมพยาบาลอย่างง่าย ส่วนวิชาพิเศษสำหรับลูกเสือสามัญ

ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และลูกเสือวิสามัญอาจดูได้จากข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาชีพลูกเสือ พ.ศ.2509 ซึ่งกล่าวรายละเอียดไว้มากมาย เช่น สำหรับลูกเสือสามัญมีวิชาจักสาน วิชาช่างไม้ วิชาช่างหนัง ฯลฯ สำหรับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ มีวิชาการผจญภัย วิชาสหกรรม วิชาธรรมชาตวิทยา วิชาการบุกเบิก ฯลฯ สำหรับลูกเสือวิสามัญ มีวิชาการลูกเสือ วิชาจาริก วิชาโครงการ บริการ ฯลฯ

7. กิจกรรมกลางแจ้ง Outdoor activities เด็กที่เป็นลูกผู้ชายทุกคนย่อมชอบการผจญภัยและชีวิตกลางแจ้ง ดังนั้นในการฝึกอบรมลูกเสือทุกประเภทจึงถือว่าการกลางแจ้งเป็นเรื่องสำคัญ และควรได้รับการส่งเสริมให้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมสุขภาพของลูกเสือด้วย

สิ่งที่ลูกเสือตั้งใจคอยคือการอยู่ค่ายพักแรมตามข้อบังคับของคณะลูกเสือแห่งชาติข้อ 273 ผู้กำกับกลุ่มหรือผู้กำกับลูกเสือไปฝึกเดินทางไกล และแรมคืนในปีหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ครั้งหนึ่งให้พักแรมอย่างน้อย 1 คืน การเดินทางไกลและแรมคืนมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้ลูกเสือมีความอดทน อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักช่วยเหลือตัวเอง รู้จักอยู่และทำร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนมีโอกาสได้เรียนรู้และเข้าใจวิชาลูกเสืออย่างแจ่มแจ้งด้วยการปฏิบัติจริง

e. เกมสั เกมสัหรือการเล่นของลูกเสือ เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการฝึกอบรมลูกเสือทุกประเภท ทั้งในทางจิตใจและการบริหารร่างกาย เกมสัช่วยพัฒนาเด็กในเรื่องนิสัยใจคอ อารมณ์ดี น้ำใจนักกีฬา การรักหมู่คณะ ความอดทน ระเบียบวินัยและความไม่เห็นแก่ตัว ทุกครั้งที่มีการฝึกอบรมลูกเสือหรือที่เรียกว่าประชุมกอง จะต้องมีการจัดให้เด็กเล่นเกมสัเพื่อบริหารร่างกาย เป็นการฝึกอบรมเด็กในทางจิตใจไปในตัว การจัดให้มีการเล่นเกมสัและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นชุด เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพและช่วยพัฒนานิสัยใจคอเด็ก เกมสัเหล่านี้ควรเป็นการเล่นที่สนุกสนานและมีการแข่งขัน ซึ่งเราจะสามารถปลูกฝังนิสัยที่ดีให้แก่เด็กหลายประการคือ ความกล้า (pluck) การปฏิบัติตามกติกาการเล่น (Obedience to rules), วินัย (discipline), การบังคับใจตนเอง (self-control), ความกระตือรือร้น (keenness), ความอดทน (fortitude), การเป็นผู้นำ (leadership) และการเล่นเป็นชุดโดยไม่เห็นแก่ตัว (Unselfish team play)

๑. การร้องเพลงและการเล่นรอบกองไฟ การร้องเพลงใช้ในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเป็นการปลุกใจ คลายอารมณ์ หรือก่อให้เกิดความรื่นรมย์บันเทิงใจ ส่วนการเล่นรอบกองไฟ กระทำในคอนกลางคืน ระหว่างที่ลูกเสือเดินทางไกลไปอยู่ค่ายพักแรมทุกครั้งที่มีการเล่นรอบกองไฟจะต้องมีการร้องเพลงนำ เพลงสลับและการแสดงเพลงส่งท้าย การร้องเพลงลูกเสือส่วนใหญ่เป็นการร้องเพลงหมู่ หรือร้องพร้อม ๆ กันเพื่อเป็นการส่งเสริมความสามัคคี และช่วยเด็กที่ไม่มีนิสัยในการร้องเพลงให้กล้าร้องเพลงยิ่งขึ้น การร้องเพลงเดี่ยวโดยปกติไม่กระทำกันบ่อยนัก นอกจากผู้ร้องจะสามารถร้องเพลงได้เป็นอย่างดีหรือในโอกาสพิเศษ

โครงสร้างของการลูกเสือไทย

โครงสร้างของการลูกเสือมีปรากฏในพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2507 และข้อบังคับคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้¹

1. คณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วยบรรดาลูกเสือทั้งปวง ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ผู้ตรวจการลูกเสือ กรรมการลูกเสือและเจ้าหน้าที่ลูกเสือ
2. คณะลูกเสือแห่งชาติเป็นนิติบุคคล
3. พระมหากษัตริย์ทรงเป็น พระประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ
4. สภาลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานายก, รองนายกรัฐมนตรีเป็นอุปนายก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่น้อยกว่า 30 คน แต่ไม่เกิน 50 คน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอธิบดีกรมพลศึกษาเป็นกรรมการและเลขาธิการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และเมื่อพ้นตำแหน่งอาจทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอีกได้

¹ สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ, ข้อบังคับลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครองหลักสูตรและวิชาลูกเสือ พ.ศ. 2509, หน้า 16-17

สภาลูกเสือแห่งชาติมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

- ก. วางนโยบาย เพื่อความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของคณะลูกเสือแห่งชาติ
- ข. พิจารณารายงานประจำปีของคณะลูกเสือแห่งชาติ
- ค. ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

5. คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 15 คน ซึ่งสภานายกแต่งตั้งอธิบดีกรมพลศึกษา เป็นกรรมการและเลขาธิการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และเมื่อพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติมีอำนาจและหน้าที่บริหารกิจการของคณะลูกเสือแห่งชาติโดยทั่วไป

6. สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ มีเลขาธิการคณะกรรมการบริหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ และมีเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เป็นผู้ช่วย

เช่น ผู้ตรวจการลูกเสือฝ่ายต่างประเทศ

ผู้ตรวจการลูกเสือฝ่ายฝึกอบรมแห่งชาติ

ผู้ตรวจการลูกเสือฝ่ายประชาสัมพันธ์

ผู้ตรวจการลูกเสือฝ่ายพัฒนาชุมชน

ผู้ตรวจการลูกเสือฝ่ายจัดหาทุน

ผู้ตรวจการลูกเสือฝ่ายวิชาการ

ผู้ตรวจการลูกเสือฝ่ายวิจัยและวางแผน

ผู้ตรวจการลูกเสือประจำเขตการศึกษา 12 เขต

เจ้าหน้าที่กองลูกเสือ กรมพลศึกษา

7. งานลูกเสือ ในระดับจังหวัด

ในจังหวัดหนึ่งให้จัดระเบียบการปกครองลูกเสือตามเขตจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด และศึกษาธิการเป็นรองผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด มีหน้าที่บริหารการ

ลูกเสือในจังหวัด

สำหรับกรุงเทพมหานคร มีระเบียบการปกครองลูกเสือเป็นพิเศษ ตามข้อบังคับคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิทาพิเศษลูกเสือ พ.ศ.2509 ข้อ 136-140 โดยอนุโลม

สโมสรถูกเสือแต่ละแห่งจะต้องจดทะเบียนเป็นสมาคมในส่วนกลางอยู่ในความดูแลของเลขาธิการคณะกรรมการบริหาร ส่วนสโมสรถูกเสือในจังหวัดต่าง ๆ อยู่ในความดูแลของผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด แต่ละจังหวัดมีคณะกรรมการลูกเสือจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน นายอำเภอเป็นกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า 15 คน แต่ไม่เกิน 30 คน ซึ่งประธานคณะกรรมการบริหารแต่งตั้ง

ประธานคณะกรรมการบริหาร อาจแต่งตั้งกรรมการลูกเสือพิเศษประจำจังหวัดได้ คณะกรรมการลูกเสือจังหวัดอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และเมื่อพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีก คณะกรรมการลูกเสือจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. ส่งเสริมความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของการลูกเสือในจังหวัด
2. พิจารณารายงานประจำปีของลูกเสือจังหวัด
3. ให้คำแนะนำผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัดในการปฏิบัติงานลูกเสือ
๔. งานลูกเสือในระดับอำเภอ

ในอำเภอหนึ่งให้จัดระเบียบการปกครองลูกเสือตามเขตอำเภอ นายอำเภอเป็นผู้ว่าการลูกเสืออำเภอ และศึกษาธิการอำเภอเป็นรองผู้อำนวยการมีหน้าที่บริหารการลูกเสือในอำเภอ แต่ละอำเภอมียุทธศาสตร์การลูกเสืออำเภอ ประกอบด้วยนายอำเภอเป็นประธาน ศึกษาธิการอำเภอเป็นรองประธาน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า 10 คน และไม่เกิน 20 คน ซึ่งประธานคณะกรรมการบริหารแต่งตั้ง

ประธานคณะกรรมการบริหารอาจแต่งตั้งกรรมการลูกเสือพิเศษประจำอำเภอได้ คณะกรรมการลูกเสืออำเภออยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และเมื่อพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

คณะกรรมการลูกเสืออำเภอมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

- ก. ส่งเสริมความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของการลูกเสือในอำเภอ
- ข. พิจารณารายงานประจำปีของลูกเสือ
- ค. ให้คำแนะนำผู้อำนวยการลูกเสือในการปฏิบัติงานลูกเสือ

ประเภทลูกเสือ กลุ่มลูกเสือ กองลูกเสือและหมู่ลูกเสือ

เพื่อสะดวกในการปกครองได้มีการแบ่งลูกเสือออกเป็นประเภทต่าง ๆ และในแต่ละประเภทก็แบ่งเป็นกลุ่ม กอง และหมู่ซึ่งในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ.2507 บัญญัติไว้ว่า ลูกเสือมี 4 ประเภท¹ คือ

1. ลูกเสือสำรอง
2. ลูกเสือสามัญ
3. ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่
4. ลูกเสือวิสามัญ

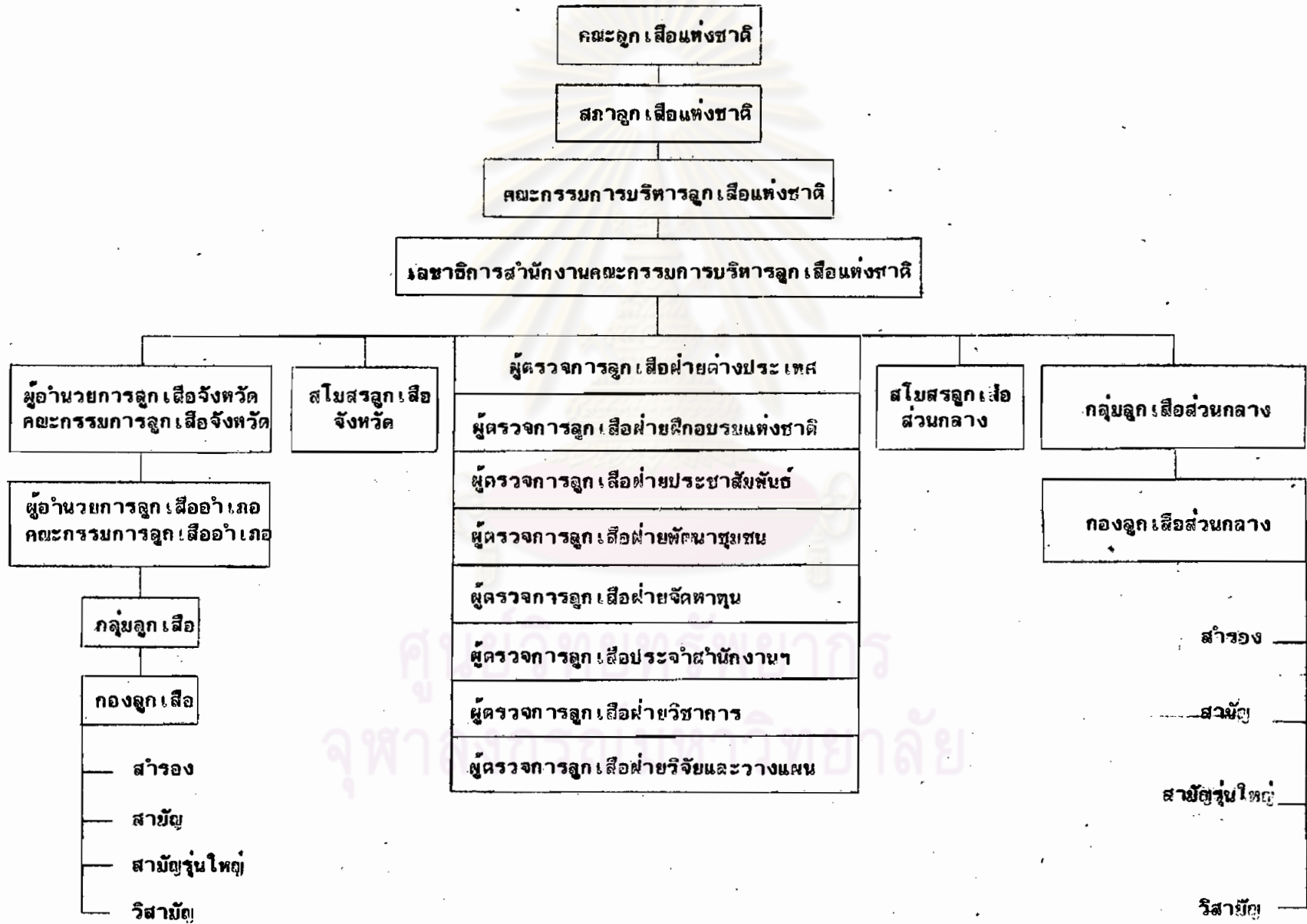
การจัดลูกเสือแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังกล่าว จัดขึ้นตามแนวที่ลอร์ดเบเดนเพาเวลล์ กำหนดไว้เพื่อให้เหมาะสมกับวัยของเด็กและแนวการศึกษาอบรมของลูกเสือแต่ละประเภท เด็กชายจะสมัครเข้าเป็นลูกเสือสำรองได้เมื่อมีอายุตั้งแต่ 8 ปีและไม่เกิน 11 ปีบริบูรณ์ การลูกเสือสำรอง เหมาะสำหรับผู้เริ่มศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4

เด็กชายจะสมัครเข้าเป็นลูกเสือสามัญได้เมื่อมีอายุตั้งแต่ 11 ปี และไม่เกิน 17 ปีบริบูรณ์ และในการจัดที่กลุ่มลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ลูกเสือสามัญที่มีอายุถึง 15 ปี จะโอนไปสังกัดกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ กองลูกเสือสามัญเหมาะสำหรับเด็กนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 หรือ ชั้น ม.ศ.1-3

---

¹พระราชบัญญัติลูกเสือ พุทธศักราช 2507. พิมพ์ครั้งที่ 4 (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509) หน้า 3.

แผนภูมิโครงสร้างของคณะลูกเสือไทย

เด็กชายจะสมัครเป็นลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ได้เมื่อมีอายุ 15 ปี และไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ การลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เหมาะสำหรับเด็กนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้น ม.ศ.1-5 และโดย เฉพาะผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ม.ศ.4-5 ถ้าทางโรงเรียนมีกองลูกเสือวิสามัญอาจสมัครเข้าเป็น ลูกเสือวิสามัญได้

ลูกเสือวิสามัญต้องมียุไม่ต่ำกว่า 17 ปีและไม่เกิน 21 ปี ในวันรับสมัครเมื่อได้รับ เด็กเข้าอยู่ในกองลูกเสือวิสามัญแล้ว ให้เรียกว่าเตรียมลูกเสือวิสามัญจนกว่าจะได้เข้าพิธีประจำ กองแล้ว การลูกเสือวิสามัญเหมาะสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.4-6), นักเรียนฝึกหัดครู และนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลาย (ม.4-5) ในโรงเรียนที่มีกองลูกเสือวิสามัญ จะสมัครเป็นลูกเสือวิสามัญก็ได้

นอกจากลูกเสือทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวข้างต้น เรายังมีลูกเสือชาวบ้าน คือชาวบ้าน ทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ผู้ซึ่งเข้ารับการฝึกอบรมตามวิธีการของลูกเสือชาวบ้าน กับทั้งเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติตนว่าจะปฏิบัติความดีปฏิบัติคุณและกฎของลูกเสือ

กลุ่มลูกเสือ

กลุ่มลูกเสือที่สมบูรณ์ประกอบด้วยกองลูกเสือ 4 ประเภท คือกองลูกเสือสามัญ, กอง ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และกองลูกเสือวิสามัญ รวมกันประเภทละ 1 กองเป็นอย่างน้อย นอกจากนี้ กลุ่มลูกเสือจะประกอบด้วยลูกเสือประเภทเดียวตั้งแต่ 4 กองขึ้นไป หรือถ้ามีลูกเสือ 2-3 ประเภท ต้องมีประเภทละสองกองขึ้นไป การแต่งตั้งผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ โดยปกติให้แต่งตั้งบุรุษถ้าแต่งตั้งสตรี เป็นผู้กำกับกลุ่มลูกเสือต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติและในกรณีพิเศษ เท่านั้น

กองและหมู่ลูกเสือสำรอง

กองลูกเสือสำรอง ประกอบด้วยหมู่ลูกเสือสำรองอย่างน้อย 2 หมู่และไม่เกิน 6 หมู่ หมู่หนึ่งมีลูกเสือ 4-6 คน รวมทั้งนายหมู่และรองนายหมู่ลูกเสือด้วย

กองลูกเสือสำรองมีผู้กำกับ 1 คน เป็นหัวหน้าและมีรองผู้กำกับ 1 คนหรือหลายคนเป็น

ผู้ช่วย สตรีอาจได้รับแต่งตั้งเป็นผู้กำกับหรือรองผู้กำกับลูกเสือสำรองได้ แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับกองลูกเสือสำรองคือ ถ้าผู้กำกับเป็นชายหรือสตรี รองผู้กำกับควรเป็นเพศตรงข้าม

ผู้กำกับลูกเสือสำรองเป็นผู้แต่งตั้งนายหมู่ลูกเสือเพื่อทำหน้าที่หัวหน้าหมู่ ส่วนรองนายหมู่ลูกเสือ ให้ผู้กำกับแต่งตั้งโดยหาหรือนายหมู่ลูกเสือของหมู่ นั้น ที่ประชุมนายหมู่ลูกเสือ ประกอบด้วย นายหมู่ลูกเสือและผู้บังคับบัญชา ในกองลูกเสือนั้นบางกรณี อาจเชิญรองนายหมู่เข้าร่วมประชุมด้วยก็ได้ ที่ประชุมนายหมู่มีหน้าที่พิจารณาข้อคิดเห็นในการดำเนินงานภายในกองลูกเสือของตน โดยมีผู้กำกับลูกเสือเป็นผู้ชี้ขาด

กองและหมู่ลูกเสือสามัญ

กองลูกเสือสามัญประกอบด้วยหมู่ลูกเสืออย่างน้อย 2 หมู่และไม่เกิน 6 หมู่ หมู่หนึ่งมีลูกเสือ 6-8 คน รวมทั้งนายหมู่ลูกเสือและรองนายหมู่ด้วย หมู่ลูกเสือเป็นหน่วยในการจัดกิจกรรมทั้งปวง กองลูกเสือสามัญมีผู้กำกับ 1 คนเป็นหัวหน้า และมีรองผู้กำกับ 1 คนหรือหลายคนเป็นผู้ช่วย ผู้กำกับลูกเสือสามัญเป็นผู้แต่งตั้งนายหมู่ลูกเสือโดยหาหรือลูกเสือในหมู่นั้น หรือผู้กำกับลูกเสือเลือกนายหมู่ลูกเสือเองโดยหาหรือที่ประชุมนายหมู่ ส่วนรองนายหมู่ให้ผู้กำกับแต่งตั้งโดยหาหรือนายหมู่ของหมู่นั้น

ผู้กำกับลูกเสืออาจแต่งตั้งหัวหน้านายหมู่ 1 คน เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือก็ได้ ทั้งนี้ให้หาหรือที่ประชุมนายหมู่ หัวหน้านายหมู่จะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีความสามารถในการเป็นผู้นำ
2. อายุไม่น้อยกว่า 15 ปี
3. เคยเป็นนายหมู่มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน
4. เป็นลูกเสือเอก
5. มีความรู้เกี่ยวกับหนังสือการลูกเสือสำหรับเด็กชายพอสมควร

นายหมู่มีหน้าที่วางแผนปฏิบัติการของหมู่ รวมทั้งการไปอยู่ค่ายพักแรมโดยมีรองนายหมู่เป็นผู้ช่วย และผู้กำกับลูกเสือเป็นผู้ให้คำแนะนำ

ที่ประชุมนายหมู่ลูกเสือประกอบด้วยหัวหน้านายหมู่ลูกเสือ และนายหมู่ลูกเสือ บางกรณี อาจเชิญรองนายหมู่ เข้าร่วมประชุมด้วย เว้นแต่การประชุมที่เกี่ยวข้องกับวินัย หากผู้บังคับบัญชาลูกเสือ เข้าร่วมประชุมด้วย ควรทำหน้าที่แค่เพียงที่ปรึกษา

ที่ประชุมนายหมู่ลูกเสือมีหน้าที่

1. พิจารณาการรักษาเกียรติของกองลูกเสือ
2. จัดรายการกิจกรรมของกองลูกเสือ
3. พิจารณาการบริหารภายในของกองลูกเสือ
4. ควบคุมการรับจ่ายเงินของลูกเสือ

ลูกเสือสามัญแบ่งออกเป็น 3 ชั้นคือ

1. ลูกเสือตรี ลูกเสือโท ลูกเสือเอก
2. เมื่อได้เข้าพิธีประจำกองแล้ว ให้ได้รับการฝึกอบรมวิชาลูกเสือโท ลูกเสือเอก ตามลำดับ
3. เมื่อเป็นลูกเสือโทแล้ว อาจเลือกเรียนวิชาพิเศษได้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาพิเศษลูกเสือ

กองและหมู่ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

กองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ประกอบด้วยหมู่ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่อย่างน้อย 2 หมู่ ไม่เกิน 6 หมู่ หมู่หนึ่งมีลูกเสือ 3-7 คน รวมทั้งนายหมู่ลูกเสือและรองนายหมู่ด้วย หมู่ลูกเสือเป็นหน่วยในการจัดกิจกรรมทั้งปวง ในกรณีที่มีกิจกรรมพิเศษอาจจัดลูกเสือขึ้นเป็นชุดใหม่ก็ได้ กองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่มีผู้กำกับ 1 คน เป็นหัวหน้าและรองผู้กำกับ 1 คนหรือหลายคนเป็นผู้ช่วย

ผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่เป็นผู้แต่งตั้งนายหมู่ลูกเสือโดยทหารหรือลูกเสือในหมู่ นั้น หรือผู้กำกับเลือกนายหมู่ลูกเสือเองโดยทหารที่ประชุมนายหมู่ ส่วนรองนายหมู่ให้ผู้กำกับแต่งตั้งโดยทหารนายหมู่ของหมู่ นั้น ผู้กำกับลูกเสืออาจแต่งตั้งหัวหน้านายหมู่ 1 คน เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือก็ได้ ทั้งนี้ ให้ทหารที่ประชุมนายหมู่

หัวหน้าหน่วยลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีความสามารถในการเป็นผู้นำ
2. เคยเป็นนายหมู่มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน
3. เป็นลูกเสือหลวง
4. มีความรู้เกี่ยวกับหนังสือการลูกเสือสำหรับเด็กชาย และเอกสารเกี่ยวกับลูกเสือ

สามัญรุ่นใหญ่พอสมควร

นายหมู่หัวหน้าที่วางแผนปฏิบัติกิจกรรมของหมู่ รวมทั้งการไปอยู่ค่ายพักแรมโดยมีรองนายหมู่ เป็นผู้ช่วย และผู้กำกับลูกเสือ เป็นผู้ให้คำแนะนำ ผู้สมัครเป็นลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่โดยปกติจะต้องมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ เมื่อผู้สมัครสอบวิชาลูกเสือเอกได้ หรือผ่านการทดสอบตามหลักสูตรวิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ขั้นต้นได้แล้ว จึงจะได้เข้าพิธีประจำกอง และเป็นลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่โดยสมบูรณ์ เมื่อได้เข้าพิธีประจำกองแล้ว ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่จะได้รับการฝึกอบรมและทดสอบ เพื่อรับเครื่องหมายดังต่อไปนี้

1. เครื่องหมายลูกเสือเอก (เฉพาะผู้ที่ยังไม่ได้เป็นลูกเสือเอก)
2. เครื่องหมายวิชาพิเศษต่าง ๆ และเครื่องหมายสายของยศ (สายหนัง) เครื่องหมายชาวเรือ เครื่องหมายการบิน ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาพิเศษลูกเสือ ทั้งนี้แล้วแต่จะเลือกเรียนวิชาพิเศษวิชาใด (ต้องได้ลูกเสือเอกก่อน)
3. เครื่องหมายลูกเสือหลวง

กองและหมู่ลูกเสือวิสามัญ

การลูกเสือวิสามัญ คือการฝึกอบรมเด็กหนุ่มให้นิยมชีวิตกลางแจ้ง และเต็มใจที่จะให้บริการแก่ชุมชนและผู้อื่นยากขึ้น ด้วยความมุ่งหมายต่อไปนี้

1. ฝึกอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดี สืบเนื่องมาจากการเป็นลูกเสือสำรอง ลูกเสือสามัญ และลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ตามลำดับ แต่มีขอบข่ายกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับวัยลูกเสือวิสามัญ

2. ส่งเสริมให้มีอาชีพและรู้จักให้บริการต่อชุมชน การฝึกอบรมลูกเสือวิสามัญเป็นการฝึกอบรมเด็กวัยรุ่นโดยพยายามช่วยให้เด็กได้นำเอาคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือมาใช้ในชีวิตประจำวัน

กองลูกเสือวิสามัญ ประกอบด้วยลูกเสือวิสามัญ มีจำนวนตั้งแต่ 10-60 คน ตามปกติ มีเพียง 20-30 คน

กองลูกเสือวิสามัญจะแบ่งออกเป็นชุดหรือหมู่ ตามความจำเป็นและความต้องการก็ได้ และควรมีนายหมู่ 1 คน รองนายหมู่ 1 คนต่อลูกเสือวิสามัญ 4-6 คน

หมู่ลูกเสือเป็นหน่วยในการจัดกิจกรรมทั้งปวง ในกรณีที่ฝึกกิจกรรมพิเศษจะจัดลูกเสือขึ้นเป็นชุดใหม่เพื่อการทำนั้นได้ กองลูกเสือวิสามัญมีผู้กำกับ 1 คน เป็นหัวหน้าและมีรองผู้กำกับ 1 คน หรือหลายคนเป็นผู้ช่วย นายหมู่และรองนายหมู่ลูกเสือวิสามัญคือผู้ที่ลูกเสือวิสามัญภายในกองนั้นเป็นผู้เลือกขึ้นแต่ละปีด้วยความเห็นชอบของผู้กำกับ กองลูกเสือวิสามัญที่มีลูกเสือมาก อาจจัดตั้งกรรมการประจำกองขึ้น กรรมการประจำกองประกอบด้วยผู้กำกับลูกเสือ นายหมู่ลูกเสือและลูกเสือวิสามัญที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการประจำกอง

กรรมการประจำกองมีหน้าที่

1. ศึกษาในคำรักษาเกียรติของกองลูกเสือ
2. จัดรายการกิจกรรมของกองลูกเสือ
3. ศึกษาการบริหารภายในกองลูกเสือ
4. ควบคุมการรับจ่ายเงินของกองลูกเสือ

ลูกเสือวิสามัญแบ่งเป็น 2 ชั้นดังนี้

1. เติร์ดลูกเสือวิสามัญ (ระยะทดลอง)
2. ลูกเสือวิสามัญ (ต้องได้เข้าประจำกองแล้ว)

ผู้สมัครเป็นลูกเสือวิสามัญจะต้องมีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ มีอายุไม่น้อยกว่า 17 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 21 ปีในวันรับสมัคร เมื่อได้รับเด็กเข้าอยู่ในกองลูกเสือวิสามัญแล้ว ให้เรียกว่า เติร์ดลูกเสือวิสามัญจนกว่าจะได้เข้าพิธีประจำกองแล้ว จึงนับว่าเป็นลูกเสือวิสามัญ

เตรียมลูกเสือวิสามัญจะได้รับการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และก่อนเข้าพิธี
ประจำกอง จะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ได้ผ่านการทดสอบตามหลักสูตรเตรียมลูกเสือวิสามัญ
2. ได้ทำการสำรวจตัวเองในแบบกรมฐาน หรืออย่างอื่น เพื่อให้ทราบว่าตนจะต้อง
มีความรับผิดชอบที่สำคัญบางประการในชีวิตอนาคต
3. เมื่อเตรียมลูกเสือวิสามัญได้ตกลงใจที่จะเข้าเป็นลูกเสือวิสามัญแน่นอนแล้ว จึงให้
เข้าพิธีประจำกอง

ผู้กำกับลูกเสือวิสามัญถึงประกอบพิธีเข้าประจำกองด้วยตนเอง เมื่อได้ทำพิธีเข้าประจำ
กองเป็นลูกเสือวิสามัญแล้ว จะได้รับการฝึกอบรมระยะยาวหลักสูตร เพื่อพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา
จิตใจ ดังต่อไปนี้

- ก. ฝึกปฏิบัติในทางวิชาการลูกเสือโดยการเดินทางไกล การปฏิบัติตามโครงการและ
การให้บริการต่อผู้อื่น
- ข. ฝึกเพื่อส่วนรวมในเรื่องกิจการของโลก กิจการของชาติ วัฒนธรรมและการให้
บริการต่อผู้อื่น
- ค. ฝึกอบรมทางศาสนา

การฝึกอบรมที่จำเป็นของลูกเสือวิสามัญ คือการฝึกวิธีดำเนินงานในกองลูกเสือวิสามัญ
โดยมีผู้กำกับลูกเสือวิสามัญเป็นผู้นำ

คณะลูกเสือวิสามัญ มีหน้าที่จัดกิจกรรมเกี่ยวกับบริการ ทั้งนี้ให้รู้จักเลือกและเตรียมกิจ
กรรมอย่างรอบคอบ เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของลูกเสือวิสามัญ แต่ละคนและของกอง
ลูกเสือวิสามัญที่เป็นส่วนรวมด้วย

ตอนที่ 2 ความหมายของทัศนคติ (Attitude)

ได้มีผู้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับทัศนคติไว้ดังนี้

คาร์เตอร์ วี. กูด¹ (Carter V. Good) ได้ให้คำจำกัดความว่าทัศนคติคือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่จะเป็นการสนับสนุนหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งอื่นใด เช่น รักเกลียดกลัว ไม่พอใจต่อสิ่งอื่น ๆ

เฟรดเดอริก เจ. แมกโดนัลด์² (Frederic J. Mc Donald) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติคือ ความโน้มเอียง หรือสภาวะความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในทางใดทางหนึ่ง

โฮวาร์ด เอช. เคนด์เลอร์³ (Howard H. Kendler) กล่าวว่า ทัศนคติ คือสภาวะความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคมรอบตัว หรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุน หรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคล สถาบัน หรือแนวความคิดบางอย่าง

วิลเลียม. ลัมเบิร์ต ลัมเบอาร์ท และ วอลเลซ อี. ลัมเบอาร์ท⁴ (William W. Lambert and Wallace E. Lambert) ให้ความหมายว่า ทัศนคติหมายถึง ลักษณะที่คงที่ของความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะแสดงออกต่อบุคคล กลุ่มสังคม และเหตุการณ์ต่าง ๆ

---

¹Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : Mc Graw-Hill Book Co., Inc., 1959) P.48

²Frederic J. McDonald, Educational Psychology (San Francisco : Wadsworth Publishing Co., Inc., 1959), P.564

³Howard H. Kendler, Basic Psychology (New York: Appleton Century-Crofts Co., 1963), P. 572

⁴William W. Lambert and Wallace E. Lambert, Social Psychology, (New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1965), P.50

เออร์เนสต์ อาร์ ฮิลการ์ด¹ (Ernest R. Hilgard) ได้ให้คำจำกัดความว่าทัศนคติคือพฤติกรรม หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นครั้งแรกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดหรือสถานการณ์ใด ๆ ในทางเข้าหา หรือออกห่าง และเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในครั้งต่อ ๆ ไป ในแนวที่เอนเอียงไปในลักษณะเดิม เมื่อพบกับสิ่งนั้นอีก

แอน อนาสตาซี² (Anne Anastasi) กล่าวถึงทัศนคติว่า

... เป็นความเอนเอียงที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่กำหนดเป็นพวก ๆ ในทางชอบหรือไม่ชอบ เช่น เชื่อชาติ หรือกลุ่มเผ่าพันธุ์ ประเพณีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง เป็นที่เห็นได้ชัดว่า ตามคำจำกัดความ เราสังเกตโดยตรงไม่ได้ แต่สรุปหาได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกทางภาษาและไม่ใช่ภาษา

แคมป์เบล³ (Campbell) กล่าวว่า ทัศนคติทางสังคมของแต่ละบุคคลเป็นการตอบสนองอย่างสม่ำเสมอต่อสรรหสิ่งทางสังคม (Social Objects) สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

นิวคอมบ⁴ (Newcomb) กล่าวว่าทัศนคติของบุคคลขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับ อาจแสดงออกทางพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ

1. ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) แสดงออกในลักษณะที่พอใจและเห็นด้วยหรือชอบ จะทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น

¹Ernest R. Hilgard, Introduction to Psychology, (New York : Harcourt, Brace and World, Inc., 1962), P.214

²แอน อนาสตาซี, การตรวจสอบเชิงจิตวิทยา แปลโดย ประชยุทธ อาทวออรุณ และคนอื่น ๆ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 460

³D.T. Campbell, "The Indirect Assessment of Social Attitude," Psychological Bulletin, 1950, P.15-38

⁴T.M. Newcomb, Social Psychology (New York : Dryden Press, 1954), P.128

2. ทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) แสดงออกในลักษณะไม่ตั้งใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบ จะทำให้บุคคลเกิดความเบื่อกวนหงุดหงิด ซึ่งขัดแย้งต่อการหนีจากสิ่งนั้น

เฟอร์กูสัน¹ (Ferguson) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นการแสดงออกทางความเชื่อว่าจะอะไรถูก หรืออะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ปฏิเสธ

เดวิด เครช² (David Krech) กล่าวว่า การแสดงออกของทัศนคติเกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางด้านความคิด ความเข้าใจ (The Cognitive Component) ทัศนคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความเชื่อว่าจะอะไรถูก อะไรผิด

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (The Affective Component) ทัศนคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบ

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะกระทำ ทัศนคติจะแสดงออกมาในลักษณะของการยอมรับหรือไม่ปฏิเสธ

ไตรแอนดิส³ (Triandis) ได้สรุปความเกี่ยวกับทัศนคติไว้ว่า มีความหมาย 2 ประการคือ

1. ทัศนคติ หมายถึงความพร้อมที่จะตอบสนอง

2. ทัศนคติ หมายถึงความสม่ำเสมอในการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมของบุคคล

---

¹L.W. Ferguson, Personality Measurement (New York : McGraw-Hill Book Co., 1952), P.81

²David Krech, Richard S. Cruchfield and Egerton L. Ballachey, Individual in Society (New York : McGraw-Hill Book Co., 1962), P.137-141.

³Harry C. Triandis, "Introduction and Underlying Process" Attitude and Attitude Change (New York : John Wiley and Sons, 1971), P.6-7

คลัสเมียร์และริปเปิล¹ (Klausmerier and Ripple) กล่าวว่าทัศนคติของบุคคล มีพัฒนาการเริ่มตั้งแต่วัยทารกจนถึงชีวิตของมนุษย์ ทัศนคติบางอย่างเกิดขึ้นในวัยเด็ก ทัศนคติบางอย่างจะไม่เกิดจนกว่าจะเข้าสู่วัยรุ่นและมีความพร้อมที่จะเกิดทัศนคติ ซึ่งพัฒนาการของทัศนคติ จะเป็นไปตามหลัก 3 ประการคือ

1. ความสัมพันธ์และการติดต่อกับผู้อื่น (Association)
2. การถ่ายถอดแบบอย่างจากสภาพการณ์หนึ่งไปสู่อีกสภาพการณ์หนึ่ง (Transfer)
3. การสนองความต้องการของคน (Need Satisfaction)

ไตรแอนดิส² (Triandis) กล่าวไว้ด้วยว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจ สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัว โดยจัดสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายขึ้น ช่วยป้องกันตนเองจากสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ตนไม่สบายใจโดยหลีกเลี่ยงสิ่งที่ตนเองไม่ชอบ และพยายามกระทำในสิ่งที่ได้ผลเป็นที่พอใจ นอกจากนี้ยังช่วยให้บุคคลได้แสดงค่านิยมพื้นฐานของตนเองอีกด้วย

เท่าที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า ความหมายของทัศนคตินั้น นักจิตวิทยาและนักการศึกษา หลายคนได้ให้ความหมายไว้หลายสิ่งกัน

จากแนวความคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ทัศนคติคือสภาพความพร้อมของบุคคล ที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ในทางใดทางหนึ่ง เช่น ชอบ ไม่ชอบ สนับสนุน หรือต่อต้าน เป็นต้น

---

¹Herbert J. Klausmerier and Richard E. Ripple, "Attitudes and Values", Learning and Human Abilities Educational Psychology (New York : Harper and Raw, Publishers, 1970), P.519-520

²Traiandis, Loc. cit., P.4

ตอนที่ 3 มโนทัศน์ความ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

ในปัจจุบันงานวิจัยเกี่ยวกับมโนทัศน์ความ เป็นพลเมืองดีในประเทศไทยยังมีน้อย แม้ว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาคือ การสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความ เป็นพลเมืองดี มีผู้กล่าวถึงคุณสมบัตืและทัศนคติต่าง ๆ ไว่ดังนี้

ฮิวส์¹ (Hughes) ได้กล่าวว่าพลเมืองดีจะต้องมีคุณสมบัตืดังนี้

1. ต้องรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของประเทศตน
2. ต้องใช้สิทธิต่าง ๆ โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
3. มีความซื่อสัตย์ กล้าหาญ สุภาพ เรียบร้อย มีปณิชาติ
4. รู้ว่าตนมีสิทธิตามกฎหมายแห่งสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญแห่งชาติและรัฐ และต้องรู้จักกฎหมาย
5. มีส่วนร่วมในการประกันเสรีภาพ ความปลอดภัย และทรัพย์สินส่วนตัว
6. มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี
7. มีสิทธิและหน้าที่ ที่จะต้องจงรักภักดีต่อประเทศของตนทั้งในยามสงครามและยามสงบ ร่วมมือกับพลเมืองดีอื่น ๆ ในการทำงานในสิ่งที่ดีที่ขอยให้สำเร็จและมีความรักชาติ

เฟธและบราวน์² (Faith and Brown) ได้กล่าวว่า ผู้ที่จะเป็นพลเมืองดีได้นั้นต้องมีคุณสมบัตืดังนี้

1. เป็นผู้มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ
2. มีความรู้ดี
3. มีความประพฤติดี คือต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีเมตตา กรุณา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ควบคุมตนเองได้ มีความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีความจงรักภักดีต่อชาติ และรักษาความสะอาด

¹Ray Osgood Hughes, Building Citizurship, (rev. ed by C.H.W.

Pullen : Boston : Allyn and Bacon, 1959), P.21

²Emile F. Faith, and Richard C. Brown, Our Civic Life and

Progress, (Chicago : Meritzer, Bush & Company, 1951), P.474-484

4. รู้จักการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง หรือออกเสียงแสดงประชามติอย่างฉลาดและมีเหตุผล
5. ต้องมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ต่อสาธารณะ

ฮอลลiday¹ (Holliday) ได้เขียนบทความถึงบทบาทของโรงเรียนในการสร้างพลเมืองดีว่า ปัจจุบันโรงเรียนมีความรับผิดชอบในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีมากขึ้นกว่าเดิม เพราะผู้ปกครองมีเวลาให้เด็กของตนน้อยลง และถ้าจะมุ่งเตรียมนักเรียนเพื่อรับหน้าที่ในสังคมประชาธิปไตยแล้ว โรงเรียนยังจะมีความสำคัญมาก ดังนั้น โรงเรียนจะต้องระมัดระวังในการฝึกฝนความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน และจากรายงานการวิจัยทางการศึกษาพบว่า การสอนอย่างเป็นแบบแผน (Formal Instruction) ในวิชาหน้าที่พลเมืองได้ผลเสียเล็กน้อยในการพัฒนาค่านิยมและพฤติกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดี ครูทุกคนควรจะต้องมีส่วนร่วมและยอมรับวัตถุประสงค์ในการจัดโปรแกรมการสอนร่วมกัน ในการวางแผนการสอนนี้จะต้องยอมรับว่า การเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ย่อมมีผลสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี โรงเรียนจึงควรส่งเสริมกิจกรรมในโรงเรียนให้มีความหมายและเกิดประโยชน์ด้วยวัตถุประสงค์ และในขณะที่เด็กเรียนก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ จึงควรใช้อ่านประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น โครงการที่จัดขึ้นเมื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แล้ว จะก่อให้เกิดคุณคติ ความรักชาติ และเป็นแนวทางเพื่อให้เด็กได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม

ชลอ วมะภูติ² กล่าวถึงหน้าที่ของพลเมืองดีไว้ว่า พลเมืองดีนั้นจะต้อง

1. จงรักภักดีต่อชาติ
2. ศึกษาและเข้าใจกลไกของรัฐ
3. เคารพต่อกฎหมาย
4. ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจไมตรีต่อทุกคน และยอมเสียสละงานส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

¹Troy Holliday, "Better Training Means Better Citizen", The Social Studies, Vol.59 No.4 (April, 1968), P.169-171

²ชลอ วมะภูติ, คู่มือราษฎร (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2512), หน้า 1-8.

5. ให้ความร่วมมือแก่ทางราชการ
6. ผู้เพื่อสิ่งที่ถูกต้องทบทวนทาง
7. รู้หน้าที่และทำหน้าที่
8. มีสำนึกศีลธรรม

สนิท เกษะศิริ¹ กล่าวว่าพลเมืองดีพึงปฏิบัติตนตามหน้าที่ต่อไปนี้

1. หน้าที่ต่อครอบครัว ต้องเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส และรักษาชื่อเสียงของตนเอง และวงศ์ตระกูล
2. หน้าที่ต่อหมู่คณะ ต้องรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของหมู่คณะ รักษาความสามัคคีกลมเกลียวกันให้มั่นคงอยู่เสมอ
3. หน้าที่ต่อชาติ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของบ้านเมือง เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องยอมสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อชาติไทย
4. หน้าที่ต่อศาสนา ต้องประพฤติตนตามหลักธรรมและปฏิบัติตามคำสั่งสอนแห่งศาสนา บำรุงรักษาสถานที่หรือสิ่งประดิษฐานวัตถุสำคัญในทางศาสนาให้ถาวรสืบไป
5. หน้าที่ต่อพระมหากษัตริย์ เคารพพระเกียรติยศ และพระเกียรติคุณของพระองค์ด้วยกำลังความสามารถจะทำได้ ไม่ขบถให้ใครลบหลู่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
6. หน้าที่ต่อรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาให้ความหมายของพลเมืองดีว่า พลเมืองดีหมายถึงผู้ที่สามารถนำตนเองได้มีเหตุผลและวิจารณ์อย่าง รู้จักเลือกเฟ้นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนและบ้านเมือง ดิ้นตัวต่อปัญหาสังคม และร่วมมือดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ไปด้วยไป พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยไม่ทิ้งวางเฉยในเหตุการณ์ต่าง ๆ²

¹สนิท เกษะศิริ, คำถ้อย-แนวตอบวิชาวัฒนธรรม, (พระนคร : ผดุงศึกษา, 2507)

²หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, คู่มือนิเทศการศึกษาริชาสังคมศึกษา, 2511, หน้า 4

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ ในปัจจุบันนี้งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีกับทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือ เนตรนารีโดยตรง แต่งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความเป็นพลเมืองดีได้มีผู้ทำไว้เป็นจำนวนมากในต่างประเทศ ซึ่งจะขอยกยากล่าวพอสังเขป คือปีพุทธศักราช 2509 บอร์ก¹ (Walter P. Borg) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการสอนเรื่องการปกครองและการเป็นพลเมืองดี โดยให้คณะครูและผู้บริหารของโรงเรียนในเขตเดวิส คันทรี (Davis Country School District) ผลรัฐภูพาท¹ ทำการทดลองจัดประสบการณ์เกี่ยวกับรัฐบาลในระดับประถมศึกษา โดยตั้งรัฐบาลระดับต่าง ๆ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5, 6 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จัดให้นักเรียนเทศมนตรี และคณะกรรมการการเมือง มีกิจกรรมในห้องเรียนโดยให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ต่าง ๆ พยายามสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนปกครองตนเอง เช่น เกี่ยวกับการต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียนชั้นเรียน การจัดป้ายนิเทศ การจัดมุมห้องสมุด ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้เลือกผู้ว่าราชการรัฐและกรรมการอื่น ๆ โดยให้แต่ละห้องเลือกผู้แทน 2 คน วุฒิสมาชิก 2 คน เพื่อออกกฎข้อบังคับ เช่นเดียวกับรัฐบาลของรัฐหรือตั้งกำหนดขอบข่ายของหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนไว้ด้วย ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดในรูปรัฐบาลของชาติ มีการเลือกตั้งประธานาธิบดี เลือกผู้แทนห้องละ 2 คน วุฒิสมาชิก 2 คน เพื่อประกอบเป็นสภาองเกรส มีคณะรัฐมนตรีซึ่งประธานาธิบดีแต่งตั้ง ทำหน้าที่แบบรัฐบาลของประเทศ มีหน้าที่จัดสนามเด็กเล่น จัดความปลอดภัยบนถนน นอกจากนี้ยังมีฝ่ายออกกฎข้อบังคับหรือกฎหมาย ดังนั้นจึงมีฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ โครงการนี้ใช้เวลา 2 ปี มีโรงเรียนควบคุม 2 โรงเรียน นักเรียนชั้นประถม 4, 5, 6 จำนวน 194, 64, 167 คนตามลำดับ ส่วนโรงเรียนทดลองมี 2 โรงเรียน เป็นนักเรียนชั้นประถม 4, 5, 6 จำนวน 152, 168, 191 คนตามลำดับ มีการทดสอบก่อนเริ่มโครงการ เมื่อสิ้นสุดโครงการปีแรกและปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบ 6 ชุดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม แบบทดสอบสังคมศึกษา ทัศนคติในค่านิยมของอเมริกัน ความรู้เกี่ยวกับพลเมืองดี

¹Walter P. Borg, "Student Government and Citizenship Education",
The Elementary School Journal 67, No.3 (December 1966), P.154-160

ความก้าวหน้าทางสังคม ความเข้าใจในคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ผลการทดลองปรากฏว่า จากการศึกษาที่ทำนายได้ว่านักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสามารถคาดคะเนยอมรับความคิดเห็นในโครงการการปกครองตนเอง และหวังได้ว่านักเรียนจะทราบเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ผลจากการทดสอบวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนทดลอง ตีค่าโรงเรียนควบคุมอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ส่วนวิชาอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ในปีพุทธศักราช 2512 มีผู้วิจัยเกี่ยวกับด้านการให้การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี หรือการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองอยู่มาก เช่น แองเกลฮาร์ด¹ (Carroll Lee Englehardt) แห่งมหาวิทยาลัยไอโอวา ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Common School and the Ideal Citizen : Iowa 1876-1962" ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากรายการและสิ่งพิมพ์ของ Iowa Department of Public Instruction และ Iowa State Teachers Association ตลอดจนบันทึกคำปราศรัย สิ่งพิมพ์ของนักศึกษาแห่งไอโอวา มีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญของสังคมที่จะถ่ายทอดอุดมคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี โรงเรียนจะต้องเน้นในเรื่องส่วนรวมมากกว่าบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะของพลเมืองดีมีความเชื่อมั่นในคำสอนของศาสนา และโรงเรียนต้องร่วมเกี่ยวกับสถาบันอื่น ๆ ในการปรับปรุงสังคม สร้างความก้าวหน้าเป็นระเบียบแก่สังคม

ในปีเดียวกัน แครี่² (Charles Douglass Cary) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Education for Citizenship in the U.S.S.R" เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาพลเมืองดีแก่เยาวชน โดยการจัดการสอนในโรงเรียนของประเทศรัสเซียระดับประถมและมัธยมศึกษา

¹ Carroll Lee Englehardt, "The Common School and Ideal Citizen : Iowa : 1876-1921", Dissertation Abstracts International, Vol.30, No.9 (March, 1970), P. 3882A

² Charles Douglass Cary, "Education for Citizenship in the U.S.S.R, "Dissertation Abstracts International, Vol.30, No.12 (June,1970),P.5493A.

ผลการวิจัยพบว่าแกนสำคัญของการสร้างควาญรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของ
 รัสเซียคือ บุคคลต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และต้องผูกพันกับรัฐบาลโซเวียต โรงเรียนเป็น
 สถานที่ที่สำคัญในการรับผิดชอบอบรมนักเรียนให้เหมาะสมถูกต้อง การจัดกิจกรรมในชั้นสูง ๆ
 นับยุ่งยากซับซ้อนจึงต้องมีการวางแผน ส่วนเรื่องการจัดระเบียบ การรวบรวมหลักฐานจิตวิทยา
 หลักการศึกษา การใช้อุปกรณ์อยู่ในความรับผิดชอบของนักสังคมวิทยา และองค์การเยาวชนในโรง
 เรียน. เนื่องจากกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กยากจึงพยายามกำหนดให้กลุ่มเพื่อนเป็นไปตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ

ปีพุทธศักราช 2516 เอลันมิงค์¹ (Ellen Joy Schmink) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
 "A study of Attitudes Toward Citizenship as Reported by Suburban High
 School Students" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจทัศนคติของนักเรียนในระดับมัธยมที่อยู่นอก
 เมืองเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามไปยังนักเรียนระดับ
 เกเรด 9-12 ในโรงเรียน 3 แห่งที่อยู่นอกเมืองหลวง โดยเน้นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับประชา
 ธิปไตย การเป็นพลเมืองดี ความสนใจทางการเมือง ความเชื่อในหลักการของระบอบประชาธิปไตย
 โดย และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่มี
 ทัศนคติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความคิดรวบยอดทางประชาธิปไตย แม้จะมีพื้นฐานทางเพศ ระดับชั้น
 และโรงเรียนต่างกัน และความสนใจทางการเมืองของนักเรียนไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับเพศ ระดับ
 ชั้น หรือประเภทโรงเรียนมากนัก และไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นของนักเรียน กับทัศนคติ
 ของพวกเขา ที่มีต่อความคิดรวบยอดเรื่องประชาธิปไตย หรือความเชื่อในหลักการประชาธิปไตย
 (ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อการเรียน ก็จะได้พบได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเรียน
 วิชาทั่ว ๆ ไป ซึ่งกล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่เจาะจงวิชาใดโดยเฉพาะ แต่จะเน้นทางด้าน การ
 เรียนในโรงเรียน ทัศนคติต่อโรงเรียน และต่อครูผู้สอน เช่น

¹Ellen Joy Schmink, "A study of Attitudes Towards Citizenship
 as Reported by Suburban High-School Students", Dissertation Abstracts
 International, Vol.35 No.4 (October, 1973), P. 1499A

ในปีพุทธศักราช 2512 คาน¹ (Khan) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เพื่อต้องการดูว่า ประสิทธิภาพของตัวแปรที่เหมาะสมในการทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อการเรียนหรือตัวแปรอื่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอยู่ในชั้นที่ 8 จำนวน 1038 คน เป็นชาย 509 คน หญิง 529 คน จากโรงเรียนมัธยม 3 โรงเรียนในรัฐฟลอริดา ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดทัศนคติ นิสัยในการเรียนและแรงจูงใจในการเรียนกับแบบสอบวัดความสามารถ (The School and College Ability Test) คะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้จากแบบวัดชุดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (The Metropolitan Achievement Test Series-MAT) ผลการศึกษายืนยันว่า ตัวทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพของนักเรียนชาย คือทัศนคติที่มีต่อครู แต่ไม่เป็นตัวทำนายที่ดีสำหรับเพศหญิง กลายเป็นนิสัยในการเรียน เขาสรุปผลการศึกษาว่า นอกจากสติปัญญาแล้ว อารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติและนิสัยในการเรียนก็มีอิทธิพลสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนด้วย

ในปีพุทธศักราช 2513 วิลเลียม² (William) ได้ศึกษาถึงบุคลิกภาพ ความสามารถ และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ระหว่างนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดี และทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนโดยใช้แบบสำรวจ (California Study Method Survey : CSMS) วัดทัศนคติและแบ่งกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 115 คน ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกจำนวน 50 คน เป็นกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนคือได้คะแนนน้อยกว่า 1.3 S.D. เมื่อเทียบกับปกติวิสัยระดับชาติของแบบสำรวจ กลุ่มที่สองจำนวน 65 คน เป็นกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนคือได้คะแนนสูงกว่า 1.3 S.D. เมื่อเทียบกับปกติวิสัยระดับชาติ คะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้จากคะแนนจากแบบสอบชุดการอ่าน และคณิตศาสตร์จากแบบทดสอบ (California Achievement Test Battery) และคะแนนเฉลี่ย (Grade Point Average) ของภาคเรียนที่ 1 ผลการศึกษายืนยันว่า

¹S.B. Khan, "Affective Correlates of Academic Achievement" Journal of Educational Psychology 60 (June, 1969) : P.216-221

²Robert L. William, "Personality, Ability and Achievement Correlates of Scholastic Attitudes, The Journal of Educational Research. 63 (January, 1970) : P. 232-237

นักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน บุคลิกภาพและความสามารถสูงกว่านักเรียนที่มีทัศนคติไม่ดีต่อโรงเรียน

ผลงานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีกับทัศนคติต่อการเรียนวิชาลูกเสือเนตรนารีนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดเคยทำมาก่อน แต่มีหลายท่านได้ค้นคว้าในเรื่องที่มีลักษณะใกล้เคียงเกี่ยวกับเรื่องมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีและทัศนคติต่อการเรียนไว้ ได้แก่ ประพันธ์ คูตานุรักษ์ ในรายงานการวิจัยทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียนไทยมุสลิมในภาคการศึกษา 2, นภาพร เมษวิภาสวณิช ในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน, สมจิตร วัฒนกุล ในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, จีรวรรณ สร้อยน้ำ ในเรื่องมโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนอาชีวศึกษา, วาสิ แสนสุข ในเรื่องมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้ได้กล่าวไว้ในหัวข้อสมมุติฐานของการวิจัย ในบทที่ 1 แล้ว นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของบุษกร เพชรวิวรรณ์¹ ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อครู เพื่อสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติที่มีต่อครูและเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนต่อครู โดยแยกตามเพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพผู้ปกครองฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครองและสภาพในเมืองและนอกเมือง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง จำนวน 1176 คน ชาย 605 คน หญิง 571 คน แยกเป็นนักเรียนส่วนกลาง 360 คน ชาย 178 คน หญิง 182 คน และนักเรียนในส่วนภูมิภาค 816 คน ชาย 427 คน หญิง 389 คน ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ครอบคลุมเนื้อหา 5 ประการคือ ด้านการสอน การปกครอง บุคลิกภาพ ความประพฤติและความสัมพันธ์กับนักเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า ได้แบบวัดทัศนคติที่มีความเที่ยงสูงพอที่จะนำไปใช้ได้ (rtt = .8918)

¹บุษกร เพชรวิวรรณ์, "ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อครูในโรงเรียนภาคกลาง" (ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), 78 หน้า

ส่วนทัศนคติต่อครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น พบว่านักเรียนชายหญิง มีทัศนคติต่อครูไม่ต่างกัน และนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่างกัน จะมีทัศนคติต่อครูด้านการสอน การปกครองสูงกว่า กลุ่มที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง ส่วนทัศนคติต่อครูด้านบุคลิกภาพ ความประพฤติ และความสัมพันธ์กับนักเรียนของนักเรียนทั้ง 3 ระดับไม่แตกต่างกัน

วัฒนา พงษ์ภู¹ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความแตกต่างเกี่ยวกับทัศนคติทางคณิตศาสตร์ระหว่างนักเรียนชายและหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างประชากร 742 คน ชาย 351 คน หญิง 397 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบวัดทัศนคติทางคณิตศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งสร้างตามมาตรฐานวัดทัศนคติของลิเคอ (Likert Type Scales) และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จำนวน 55 ข้อ ซึ่งสร้างขึ้นตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรของชวาล แพ้ใจกุล ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.235 และนักเรียนชายกับหญิงมีทัศนคติทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถิต จิตตะนาสี² ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในอุบลราชธานี โดยศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชายและหญิง โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างเอง ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนชายและหญิงมีความสนใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน

¹ วัฒนา พงษ์ภู, "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 องค์การบริหารส่วนจังหวัดละโว้-เขมรา", (ปริทัศน์นิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522)

² สถิต จิตตะนาสี, "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในอุบลราชธานี", (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกมัธยม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517)

ววรรณวิมล ทนนิพพานิช¹ ทำการวิจัยเรื่อง มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยปรากฏว่าสภาพแวดล้อมทางการศึกษา อาชีพ-รายได้ของบิดา-มารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน และวิธีสอนที่ครูใช้ในการพัฒนามโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมือง เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือการบรรยายอภิปราย สร้างสถานการณ์จำลอง และการแสดงบทบาท

จากผลงานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นแล้ว แต่เป็นงานวิจัยที่น่าสนใจ น่าศึกษาเกี่ยวกับเรื่องมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี และทัศนคติต่อการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อเสนอแนะของวาริ แสนสุข² ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครู ว่าควรจะได้เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อชาติ บ้านเมืองให้แก่นักเรียนให้นักเรียนได้สร้างความสัมพันธ์กับสาธารณชน ทั้งด้านความยุติธรรม เสรีภาพ สิทธิหน้าที่และความเท่าเทียมกัน อาจจะสอนโดยวิธีให้นักเรียน ลูกเสือ หรือนักอาสาสมัครออกไปช่วยรณรงค์พัฒนาชุมชน เช่น ช่วยทำความสะอาด สร้างศูนย์หนังสือในหมู่บ้าน สอนหนังสือในวันหยุด หรือให้นักเรียนออกไปสังเกตการเลือกตั้ง หรือสัมภาษณ์บุคคลสำคัญทางการเมือง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ประสบกับสถานการณ์จริง เป็นการเตรียมนักเรียนให้ออกไปเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

¹ววรรณวิมล ทนนิพพานิช, "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น", (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, แผนกมัธยม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517)

²วาริ แสนสุข "มโนทัศน์ควาย เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา", หน้า 120.